

~~~~~  
**Nepal:**  
**MANASLU**  
**Planina duše**  
~~~~~

VISOKOGORSTVO

Aragats Ler
(Jermenija)

PLANINARENJE

Gvozdačke stene
Vučji zub
Volujak
Hajla
Sjeverni Velebit

~~~~~  
**MARKET**

Test opreme  
**HUSKY**  
~~~~~

Združena vežba

Reka 2012.

Gorska služba spasavanja Srbije

Broj 2
01.11.2010.Broj 20090102
02.01.2009.Broj 33
01.12.2009.Broj 5
18.03.2010.Broj 96
01.03.2010.Broj 2
01.03.2010.

Novinarnica – sve novine na jednom mestu

ČITAJTE NAŠE NAJNOVIJE IZDANJE NA SAJTU WWW.NOVINARNICA.NET

Nova izdanja časopisa „Moja planeta“ od sada će moći da se čitaju i putem internet portala www.novinarnica.net. Saradnjom sa portalom Novinarnica, na kome se nalazi sva dnevna štampa, kao i razni nedeljnici, časopisi iz Srbije i regiona, želeli smo da unapredimo odnos prema našim čitaocima i da im omogućimo da čitaju naše novine bilo kad i bilo gde, tako što će putem kratke procedure, otvaranja naloga biti u mogućnosti ne samo da čitaju, već i da čuvaju i prave sopstvenu arhivu interesantnih tekstova na internet stranici Novinarnice.

Novinarnica predstavlja prodaju ili besplatno čitanje novina u elektronskom formatu, u zavisnosti od vrste izdanja, ne gubeći na originalnosti, zadržavajući isti izgled, kao i sadržaj. Na ovaj način izašlo se u susret potrebama savremenog načina života koje nameće brz protok informacija, ali u isto vreme zadržao se kvalitet, koji štampani mediji nude čitaocima, u odnosu na kratke vesti i sadržaje koje nude razni internet portali informativnog karaktera.

Novinarnica je prvi i jedini portal ovog tipa u Srbiji koji ima za cilj da na jednom mestu korisnicima

interneta omogući pristup i čitanje svih štampanih medija koji se izdaju u Srbiji iz različitih oblasti, kako nacionalnog, tako i lokalnog karaktera. Ako želite da saznate, kakva je situacija u vašem rodnom gradu, da li je pametno ulagati u nekretnine, gde kupiti venčanicu i kako organizovati venčanje, kakva je aktuelna politička situacija u zemlji, nešto više o muzici, fotografiji, umetnosti, koja je najpopularnija dijeta ove sezone, šta rade poznate ličnosti, kako opremiti stan i tako dalje, sve to može se naći na jednom mestu, u izdanjima dostupnim na portalu www.novinarnica.net. Novinarnica pokriva 90% štampanih medija u Srbiji, najrazličitijih oblasti, dnevne novine, nedeljnice, političke, ekonomske, stručne, lifestyle časopise, itd što čitaocima omogućava brzu pretragu sadržaja i tema koji ih interesuju. Osim ove prednosti, svih novina na jednom mestu, Novinarnica nudi jednostavnu i brzu upotrebu sadržaja sajta, arhivu koja je konstantno na raspolaganju, ali i jeftinija izdanja u odnosu na štampane medije. Ako želite da budete informisani i da budete u toku koristite sajt Novinarnice.

BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN / Novembar 2012.

→ EXTREME SUMMIT TEAM

20 Manaslu (Nepal)

Ako se deo energije uložimo u stvaranje timskog duha onda nam se šanse za uspon na Manaslu (8.163 m) značajno povećavaju.

80 Kuba

Kao i u svakom tekstu o Kubi, i ovde ćete pročitati da je vreme na ovom ostrvu stalo! Međutim, samo mi ćemo vam objasniti koliko je teško otići tamo...

→ PUTOVANJA

26 TREKOVI Vodič kroz planine Balkana - Valozi

DOGAĐAJ

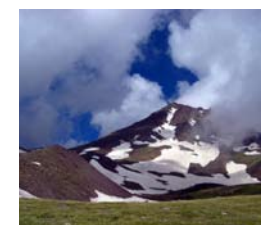
8 Reka 2012.

Združena vežba GSS-a održana na 48 lokacija u Srbiji...

VISOKOGORSTVO

14 Aragats Ler

Ova planina u Jermeniji izgleda kao prizor iz nekog romana...

PLANINOM

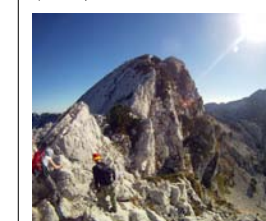
28 Čvrsnica

Tomica Delibašić: Iskustva sa ferate...

PLANINARENJE

34 Jastrebica i

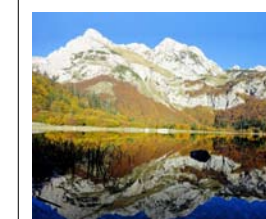
Vucji zub
Članovi PD „Vučji zub“ iz Trebinja (BiH) išli su

putevima koji imaju srca i ispeli dva atraktivna vrha! Evo njihove priče...

39 Volujak

Sarajevski visokogorci nagrađeni

neponovljivim prozorima...

44 Gvozdačke stijene i Sokolina
Grupa planinara iz Beograda uživala u jesenjim danima i planinskim krajolicima Zapadne Srbije...

46 Hajla

Tri planinara iz Srbije uputili su se na Hajlu (Crna Gora), kako bi iskoristili lepo vreme i uživali u prirodi u druženju sa domaćinima...

51 Kapetanovo i Manito jezero
Članovi

„Montenegro Outdoor tima“ iz Podgorice (Crna Gora) u jesenjoj avanturu...

54 Sjeverni Velebit

Planinari iz više gradova iz Bosne i Hercegovine posetili obronke Sjevernog Velebita (Hrvatska)...

59 Stogovo

Zašto su neke atraktivne planine

u Makedoniji gotovo zaboravljene.

BICIKLIZAM

64 Krug po Evropi
Avantura Rajka Jankovića: Atlantskom obalom do Osla, preko Skandinavije, Baltičkih zemalja i Srednje Evrope...

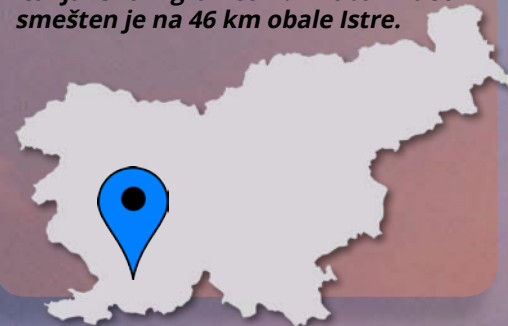
INTERVJU

68 Poštar uvek zvuči Emiliju
Proverite zašto treba da pišete Emiliju Fernandezu

UKRATKO O...

Notranjska je područje u Sloveniji koje obuhvata kraško područje na jugozapadu zemlje. Krško tlo Notranjske sadrži brojne pećine i špilje, među kojima se veličinom i lepotom ističe Postojnska jama. Primorska - premda se pokrajina tako naziva, najveći deo njenog današnjeg područja nalazi se u unutrašnjosti, odvojen od mora italijanskom granicom. Priobalni deo smešten je na 46 km obale Istre.

Notranjska i Primorska Slovenija

» IZTOKOVA KUĆA POD GOLAKI (1.260 MNV)

Opis kuće: Planinsko društvo „Ajdoščina“. Kuća se nalazi u šumi kod šumskog puta preko prolaza Strgarija na jugozapadnoj strani Malega Golaka, najvišeg vrha Trnovskega gozda. U prostoru za goste su 25 mesta za sedenje, u grupnoj spavaoni su još 15 ležaja, preporučuju se vreće za spavanje. Voda je kišnica, prostor za goste se greje na peć.

Planinarenje: Mili Golak (1.495 m) 45 minuta.

Kontakt: +386 41 625 255, +386 51 321 790 (zakupac Uroš Severt)

Web: www.pd-ajdovscina.si

» KUĆA ANTONA BAVČERIJA NA ČAVNU (1.242 MNV)

Opis kuće: Planinsko društvo „Ajdoščina“. Kuća se nalazi na livadi između Velikog Modrasovca na severu i Male gore na južnoj strani kuće, koja spadaju u južni deo Trnovskega gozda sa zajedničkim imenom Čaven. U prostoru za goste su 50 mesta za sedenje, šank, ispred kuće su 40 mesta za sedenje. U dve sobe su 10 ležaja, u grupnoj spavaoni su još 30 ležaja. Ima WC, umivaonik sa toplom vodom. Prostor za goste se greje na peć, ima agregat za struju.

Planinarenje: Veliki Modrasovec (1.353 m) 30 minuta; Mili Modrasovec (1.305 m) 15 minuta; Kucelj (1.237 m) 45 minuta; Čaven (1.185 m) 1h30; Mili Golak (1.495 m) po SPP 3h.

Kontakt: +386 40 413 392 (zakupac Aleksander Schlegel)

Web: www.pd-ajdovscina.si

- >> KUĆA DRAGA KAROLINA NA V. SNEŽNIKU (1.796 MNV)**
Opis kuće: Planinsko društvo „Snežnik“ Ilirska Bistrica. Sklonište se nalazi tik pod vrhom Velikoga Snežnika, najvišeg vrha Snežniškoga pogorja. Ako vreme dozvoljava, otvoreno je i u preostalom delu leta, zimi kada je lepo vreme, ali treba prvo proveriti. U dve dnevne prostorije su 80 mesta za sedenje. U dve sobe u 8 ležaja, u grupnoj spavaoni još 20 ležaja, dva wc-a. Prostorije se greju na peć, voda je kišnica, ima agregat za struju, ima signal za mobilni telefonije.
Planinarenje: Mili Snežnik (1.694 m) 30 minuta.
Kontakt: +386 051 615 356 i +386 41 595 879 (zakupac Slavko i Janja Škoberne); +386 41 545 172 (info PD)
e-mail: pd.sneznik@siol.net, skobi@siol.net
- >> KUĆA MLADIKA NA PEČNI REBRI (733 MNV)**
Opis kuće: Planinsko društvo „Postojna“. Kuća se nalazi na južnom delu malo pod vrhom Pečne rebri. U prostoru za goste su 32 mesta za sedenje, šank, a ispred kuće su 20 mesta za sedenje, prenočišta nema. Prostor za goste se greje na peć. Ima WC, voda je kišnica, struja.
Planinarenje: Veliki Javornik (1.268 m) 2h30; Sv. Trojica (1.106 m) 2h30; Baba (1.085 m) 2h.
Kontakt: +386 31 709 523 (Marina Biogaj); +386 41 688 696 (info PD)
e-mail: pd.postojna@gmail.com
Web: www.pdpostojna-drustvo.si
- >> KUĆA NA HLEVIŠKOJ PLANINI (818 MNV)**
Opis kuće: Planinsko društvo „Idrija“. Kuća se nalazi na gornjem rubu velikog proplanka malo pod vrhom Hleviške planine, između vrhova Idrijco i Nikovo. U dve prostorije za goste su 45 mesta za sedenje, šank, a ima i nekoliko mesta za sedenje ispred kuće. U tri sobe su 15 ležaja. Prostor za goste i spavaone se greju na peć ili centralno grejanje. Ima WC, tuš, umivaonik, struja.
Planinarenje: Vrh Hleviške planine (908 m) 15 minuta.
Kontakt: +386 51 386351 (Darko Bradaškja)
Web: www.planinsko-drustvo-idrija.si
- >> KUĆA NA KOKOŠKI (674 MNV)**
Opis kuće: Planinsko društvo „Sežana“. Kuća se nalazi na uzvišenju zvanom Jirmanec, koje se proteže nad Lipicom, najvećim slovenskim selom Lokev i najstarijom turističkom jamom u Evropi, Vilenicom.
Planinarenje: Kuća na Kokoši je odličan vidikovac, od nje se vide Triglav sa susednim vrhovima, Dolomiti, kraški vrhovi (Nanos, Vremščica, Slavniki), te obala i zaleđe. Ima 15 ležaja u grupnoj spavaoni i 45 mesta za sedenje.
Kontakt: +386 41 863 986 (Rado Grželj)
e-mail: pd.sezana@volja.net
Web: www.pdsezana.org
- >> PIRNATOVA KUĆA NA JAVORNIKU (1.156 MNV)**
Opis kuće: Planinsko društvo „Javornik“. Kuća se nalazi malo pod vrhom Javornika na sedlu, koje povezuje Javornik i Dedni Vrh. U prostoru za goste kuće su 28 mesta za sedenje, šank. U sanitarnom delu je WC i umivaonik sa toplom vodom. U 4 sobe su 22 ležaja. Deo za goste i spavaone se greju na peć, ima struja.
Planinarenje: Javornik (1.240 m) 10 minuta.
Kontakt: +386 41/403 224, +386 5/36 68 174, +386 41/403 224, +386 51/440 504 (Ivan Sajevec)
- >> PLANINSKA KUĆA NA KOZLEKU (997 MNV)**
Opis kuće: Planinsko društvo „Snežnik“ Ilirska Bistrica. Kuća se nalazi tik pod vrhom Kozlek na južnom rubu visoke Snežniške visoravni, koja se strmo diže nad Zgornjom Reškom dolinom. U prostoru za goste su 16 mesta za sedenje, ispred kuće ima još 20. U grupnoj spavaoni su 10 ležaja, wc. Prostor za goste se greje na peć, voda je kišnica, ima agregat za struju.
Planinarenje: Kuteževsko Gradišče (874 m), 45 minuta (putem u Kuteževo).
Kontakt: +386 5/71-41-482, +386 40 867 248
- >> PLANINSKA KUĆA NA KRIMU (1.107 MNV)**
Opis kuće: Planinsko društvo „Podpeč-Preserje“. Kuća se nalazi na vrhu Krima, najvišeg vrha Krimskega gorja u severnom delu velike

- Notranjske visoravni, koja pripada Dinarskom planinskom sistemu. U prostoru za goste su 60 mesta za sedenje, šank, a ispred kuće su 50 mesta za sedenje. U dve sobe su 30 grupnih ležaja. Ima WC, umivaonik sa toplom vodom. Prostor za goste i spavaone se greju na centralno grejanje, a trpezarija na peć, ima struja, telefon.
Planinarenje: Krim je najpogodniji za samostalni uspon i silazak sa jedne na drugu stranu.
Kontakt: +386 1 433 50 81 (Marko Goršič)
+386 1 3631 175 (zakupac Goran Markuš)
+386 1/43-35-081, +386 41/795-006
Web: www.pd-podpec-preserje.net
- >> PLANINSKI DOM NA SVIŠČAKIH (1.242 MNV)**
Opis doma: Planinsko društvo „Snežnik“ Ilirska Bistrica. Dom se nalazi na rubu šumske čistine u podnožju Snežnika u blizini turističko-rekreacionog centra sa manjim skijalištem i vikend naseljem. U prostoru za goste su 38 mesta za sedenje, šank, a ispred domom su 80 do 100 mesta za sedenje. U grupnoj spavaoni ima 11 ležaja. Ima WC, umivaonik sa hladnom vodom. Prostorije za goste i spavaone se greju centralnim grejanjem. Ima struja, ima signal za mobilni telefon.
Planinarenje: Veliki Snežnik (1.796 m) 2h; Črni dol (1.065 m) 1h; kružna šumska staza Sviščaki (1.242 m – 1.165 m – 1.242m) 2h30min.
Kontakt: +386 51 219 799 (Jadranka Čosić)
+386 51 613 601; +386 41 545 172 (Info PD)
e-mail: pd.sneznik@email.si, cosic.jadranka@gmail.com
- >> STJENKOVA KUĆA NA TRSTELJU (610 MNV)**
Opis kuće: Planinsko društvo „Nova Gorica“. Kuća se nalazi tik pod vrhom Trstelj, najvišim vrhom Črnih hribova, koji se uzdiže nad visoravni Tržaško-Komenskega Krasa između Lipe i Opatjim selom. U prostoru za goste su 20 mesta za sedenje, šank, a ispred kuće su 40 mesta za sedenje. U grupnoj spavaoni su 12 ležaja. Ima WC, voda je kišnica, ima struja.
Planinarenje: Trstelj je najpogodniji za samostalni izlet; obično se radi grebenski put preko vrhova Črnih hribova, na Fajtji hrib (433 m) 2h, sa njega se silazi u Miren ili Kostanjevicu na Krasu, svuda sat vremena hoda.
Kontakt: +386 41/ 935 945 (Tamara Božič)
+386 41/ 624 068 (Boštjan Božič)
Web: www.planinsko-drustvo-ng.si
- >> TUMOVA KUĆA NA SLAVNIKU (1.018 MNV)**
Opis kuće: Planinsko društvo „Koper“. Kuća se nalazi tik pod vrhom Slavnika, na jugozapadu se spušta u Podgorski Kras, ka severu u Matarsko podolje. U prostoru za goste su 70 mesta za sedenje. Ima 8 ležaja u sobama, u grupnoj spavaoni još 20 ležaja. Ima WC, umivaonik sa hladnom vodom, voda je kišnica, ima struja.
Planinarenje: Slavniki je najpogodniji za samostalni uspon i izlet, ili kao tačka Slovenske planinske staze, Transferzale kurira i vezista NOV Slovenije i Istrske planinske staze.
Kontakt: +386 5/687 01 34 (Angelca Ban)
+386 41 893-517; +386 5 6273-060 (Info PD)
e-mail: pd.koper@volja.net
Web: www.opd.si
- >> VOJKOVA KUĆA NA NANOSU (1.240 MNV)**
Opis kuće: Planinsko društvo „Postojna“. Kuća se nalazi tik ispod Pleša, jednim od vrhova Nanosa, visoke kraške planine, koja se strmo izdiže iznad Gornje Vipavske doline. Za najavljene grupe se otvara i drugim danima. U dve prostorije za goste su 82 mesta za sedenje i šank, ispred kuće su 100 mesta za sedenje. U jednoj sobi ima 4 ležaja, u dve grupne spavaone ima još 48 ležaja. Ima WC, umivaonik sa hladnom vodom. Prostorije za goste i spavaone se greju na peć, ima struja, telefon.
Planinarenje: Suhi vrh (1.313 m) 1h30; Predjamski grad (503 m) po TV 3h.
Kontakt: +386 31 791 002 (Matjaz Kreševic)
+386 70 811 445; +386 41 688 696 (info PD)
e-mail: matjaz.kresovic@gmail.com
Web: www.pdpostojna-drustvo.si

MOJA PLANETA 26 • Novembar 2012. Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić . -

Online izd.- Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -

Mesečno . - Dostupno na http://www.mojaplaneta.net

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:

DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Fotografija naslovne strane: Merlijn Enserink

POTRAŽITE NA:
WWW.MOJAPLANETA.NET

Adresar planinarskih domova iz celog regiona na jednom mestu

forum

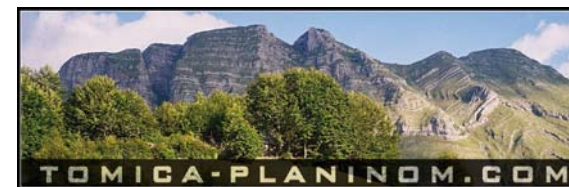
Putovanja, planinarenja, najave akcija, kupi-prodaj, izveštaji sa akcija...

Stare brojeve magazina „Moja planeta“ možete skinuti sa Internet adrese:
www.mojaplaneta.net
na linku ARHIVA

moja planeta OUTDOOR MAGAZIN

Arhiva MAGAZIN / stari brojevi:

Br. 01, Br. 02, Br. 03, Br. 04, Br. 05, Br. 06, Br. 07, Br. 08

OBUČENI ZA SVE SITUACIJE

Združena vežba „**Reka 2012**“ održana na **48 lokacija** gde je kroz **60 scenarija** simulirana situacija pojačanih padavina i poplava **na teritoriji cele Srbije...**

Obilne snežne padavine i problemi koje su one tokom protekle zimske sezone donele sa sobom, još uvek su nam u svežem sećanju. Uklanjanje ledenica sa krovova zgrada i dostavljanje lekova zavejanim domaćinstvima širom Srbije samo su neke od aktivnosti u kojima se geslo Gorske službe spasavanja Srbije „Tamo gde druge službe ostanu bez adekvatnih rešenja“ pokazalo opravdanim.

Sa ciljem da se unapredi saradnja i zajedničko delovanje službi koje bi se u realnoj situaciji uključile u otklanjanje posledica vanrednog stanja, nastalo usled prirodnih

katastrofa, u organizaciji Vojske Srbije, u periodu od 22. do 25. oktobra, održana je združena vežba „Reka 2012“. Učesnici vežbe bili su: Vojska Srbije, Sektor za vanredne situacije MUP-a Srbije, Gorska služba spasavanja Srbije i Crveni krst Srbije. Vežba je održana na 48 lokacija gde je kroz 60 scenarija simulirana situacija pojačanih padavina i poplava na teritoriji cele zemlje. Spasioci GSS-a imali su prilike da tokom ove vežbe demonstriraju procedure spasavanja povređenih osoba na nepristupačnim terenima, principe pružanja prve i hitne medicinske pomoći i zbrinjavanja

povređenih, način organizacije i izvođenja pretraga za nestalim licima, ali i način na koji u svom radu sarađuju sa službama i jedinicama, koje su uz GSS integrisane u jedinstven sistem zaštite i spasavanja na teritoriji naše zemlje, sa: jedinicama sektora za vanredne situacije MUP-a Srbije (SVS), jedinicama Vojske Srbije (VS) i Crvenim krstom Srbije (CK). U realizaciji celokupne vežbe učestvovalo je 46 spasilaca Gorske službe spasavanja Srbije.

U okviru vežbe „Reka 2012“, na Danu visokih zvanica, 25. oktobra u Titelu, GSS je prikazao opremu, tehnike evakuacije i procedure rada

izvlačenjem povređene osobe na nepristupačnom terenu, a održana je i prezentacija u okviru postavke na taktičko-tehničkom zboru. Spasioci Gorske službe spasavanja Srbije prikazali su na Murtenici (Zlatibor) demonstraciju procedura pristupa, zbrinjavanja i evakuacije povređenih lica iz vozila koje je usled klizišta sletelo u kanjon, kao i pretragu terena i spasavanje lica koja su se, nakon nesreće, udaljila od vozila. Ovaj zadatak GSS je izveo u saradnji sa helikopterskom jedinicom VS, timom za ruševine SVS i CK Srbije, a vežba je održana 23. oktobra.

MURTENICA, ZLATIBOR

Prema scenariju vežbe, zbog obilnih padavina proradilo je klizište na deonici magistralnog puta koji povezuje Užice i Novu Varoš, usled kojeg se survalo u provaliju jedno putničko motorno vozilo. Po prijemu poziva na mesto događaja upućeno je vatrogasno vozilo sa trojicom vatrogasaca-spasilaca iz Čajetine. Pretpostavka je bila da se u vozilu nalazilo više lica. Procenjeno je da je za pristup i evakuaciju povređenih neophodno pozvati tim za spasavanje u vertikalnim uslovima Gorske službe spasavanja Srbije. Preko okružnog

Cilj vežbe

GSS je tokom celokupne vežbe „Reka 2012“ ispunio sve zadatke definisane na dugotrajnim pripremama koje su joj prethodile. Produbljena je saradnja sa VS, SVS i CK, a vežba se pokazala korisnom jer su svi učesnici mogli da vide mogućnosti, ali i probleme na koje drugi nailaze prilikom rada u oblastima u kojima deluju

zlatiborskog štaba za vanredne situacije aktiviran je GSS. Za brz transport spasilaca i opreme, preko Republičkog štaba za vanredne situacije zatraženo je angažovanje helikoptera Vojske Srbije.

Nakon prijema poziva za pomoć od strane zlatiborskog okružnog štaba za vanredne situacije, ekipa spasilaca GSS-a iz stanica Užice, Požega i Prijepolje se, po preuzimanju opreme iz magacina, u Užicu sastala sa timom za spasavanje iz ruševina vatrogasne jedinice iz Užica. Konvoj vatrogasno-spasilačkih vozila i vozila GSS-a sa uključenom svetlosnom i zvučnom

signalizacijom, stiže na mesto nesreće, na magistralnom putu Užice - Nova Varoš.

Kroz dogovor predstavnika užičkog gradskog štaba za vanredne situacije, Gorske službe spasavanja i Crvenog krsta formiran je operativni štab akcije spasavanja, koga su sačinjavali predstavnici navedenih jedinica. Zadatak Štaba bio je da koordinira timovima koji učestvuju u akciji spasavanja.

Ekipe koju su sačinjavali spasioci GSS-a i vatrogasci-spasioci postavili su instalaciju za pristup kako bi medicinski tim GSS-a mogao da se spusti do povređenih. Od povređenih osoba, medicinski tim GSS-a dobija informaciju da je u vozilu koje je sletelo sa puta bilo pet osoba, a kako su na licu mesta pronađene samo dve povređene osobe, pretpostavilo se da su ostale tri krenule po pomoć. Štab akcije spasavanja donosi odluku o organizaciji pretrage za nestalim licima.

Uvidom u topografske karte, satelitske snimke i kompjuterski model terena, urađena je analiza mogućih pravaca kretanja kao i verovatna odredišta na kojima bi unesrećeni eventualno zatražili pomoć.

Tri dvočlana tima za brzu pretragu krenula su ka unapred određenim karakterističnim lokacijama na kojima je postojala velika verovatnoća pronalaska izgubljenih lica. Međutim, timovi se vraćaju u štab bez rezultata. Obzirom da se nestala lica nisu pojavila na očekivanim lokacijama, štab akcije spasavanja pravi novu procenu i određuje granice područja u kojem će se nestale osobe tražiti metodom češljanja terena.

Helikopterom iz jedinice za traganje i spasavanje Vojske Srbije, na mesto nesreće stiže i pojačanje iz Beograda – tim GSS za spasavanje u vertikalnim uslovima i tim za pretragu terena.

Formiraju se dve spasilačke ekipe, pri čemu prva ekipa dobija zadatak da postavi spasilačku instalaciju za evakuaciju povređenih iz kanjona, bezbedno evakuise povređena lica iz kanjona, kao i da organizuje transport povređenih lica do helikoptera i pratnju do zdravstvene ustanove.

Druga ekipa je trebalo da prečeslja zadati teren, pronađe izgubljena lica, po potrebi ukaže prvu pomoć, organizuje transport povređenih lica do helikoptera i pratnju do zdravstvene ustanove.

Definisano područje pretrage, podeljeno je na dva sektora i shodno tome formirana su dva tima u okviru druge ekipe za češljanje terena. Granice sektora su vektorski iscrtni na računaru i ubačene u GPS uređaje, kako bi se timovi na terenu kretali po tačno zadatim putanjama, čime je efikasnost traganja podignuta na najviši mogući nivo. Obe ekipe su uspešno realizovale postavljene zadatke, a celokupna akcija spasavanja trajala je pet i po sati.

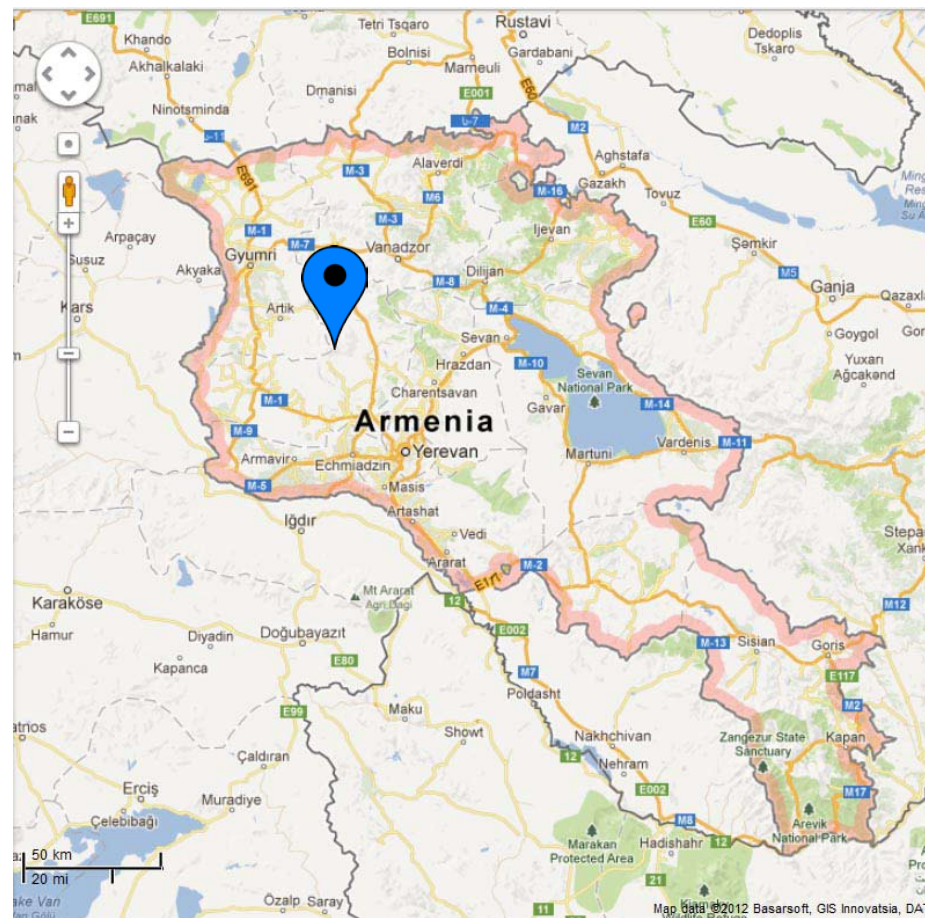
TEKST I PHOTO: GSS

Aragats Ler

VISOKOGORSTVO

Ova planina u **Jermeniji** je spektakularna!
Izgleda kao „Dve kule” iz Tokinovog romana
„Gospodara prstenova”... ►

česmom i kućom. Malo pre ponoći sam zaspao...

Barem sam tad mislio da jesam. Najednom dođoše lokalni huligani kombijem i scena postade sličnim onima iz američkih filmova. Na rednih pola sata su uz preglasnu muziku divljali, a ja u šatoru buktio od besa uz preostalu dozu optimizma nadajući se da će uskoro otići. Na kraju sam eksplodirao, otvorio šator, rekao im par naših čuvenih prijateljskih „pozdrava“, što je očigledno pomoglo. Huligani odoše. Hm, definitivno ima nešto u onome „govori srpski da te ceo svet razume“.

► IDEMO U AVANTURU!

HAJDE, RECIMO DA SAM SPAVAO

čitavih pet sati. Ujutru se nisam osećao toliko umorno, kao što sam očekivao, što je bilo poprilično čudno. Divan scenario, pomislih u sebi, sve se namestilo onako kako nisam hteo – prethodni dan obilazio i krstarilo s kraja na kraj Jermenije, onda vodio „verbalni“ rat sa jermenskim ljubiteljima turbo-

folka, odspavao čitavih pet sati, a čeka me ravno 2.000 metara visinskih uspona, i isto toliko silaska. Ovo obećava - idemo u avanturu!

KILOMETRI SU PADALI jedan za drugim. Staza prati potok koji se sliva sa planine. Otvaraju se vidici na vrhove. Aragats ima četiri izražena vrha, svi imaju prefiks prema imenu svake strane sveta. Najviši je Severni vrh, koji sa visinom od 4.090 m predstavlja jedan od ciljeva dana. Posle dva časa ubrzanog hoda (jer distanca koju trebam preći tog dana je oko 14 km u jednom pravcu, i još toliko u povratku), prati se dolina potoka sa leve strane, sve do podnožja vrha, to jest sedla između Severnog i Istočnog vrha. Zapravo, postoji nekoliko staza kojima se možete popeti gore,

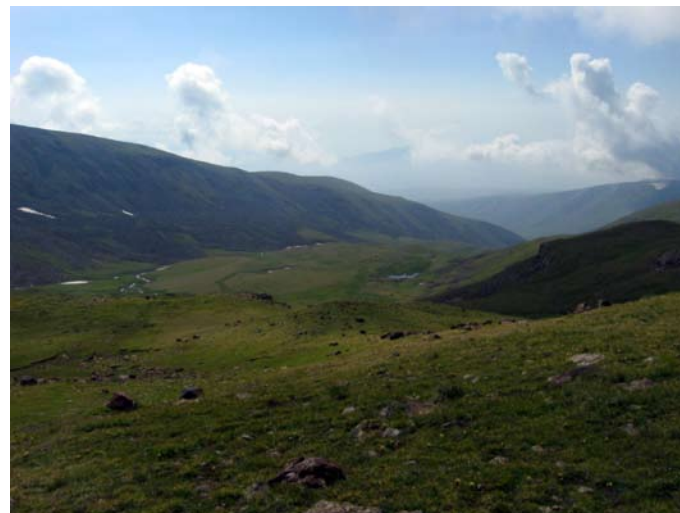
Vidiš li, Miloše, onu planinu u daljini? E, to je najviša planina u Jermeniji, Aragats!... Kao da se prisećam reči vodiča Mustafe od pre tri godine, prilikom uspona na Ararat, tokom Dana pobe. Tada su mi te dve planine izgledale kao „Dve kule“ iz Tokinovog romana „Gospodara prstenova“ (The two towers). Jedna nasuprot drugoj. Odjednom izranjaju na površinu iz anadolijske ravnice. Sve što sam u tom momentu pomislio je bilo: „Uh, moram se popeti tamo jednog dana!“

Vreme današnje, 2012. godina. Konačno je došlo vreme da posetim Jermeniju, letnji raspust, sloboda na pomolu. Posle obilaska glavnih atrakcija zemlje, uspeo sam nešto jako retko ostvarivo - da pređem preko 300 kilometara auto-stopom sa kraja na kraj, sa juga na sever ove izrazito brdovite zemlje.

► U SELU SA MEŠTANIMA

SREDINA JULA. Aragats je ugašeni vulkan oko koga vremenske prilike retko kad miruju i daju celodnevni čisti pogled na izražene šiljate vrhove planine. Ja pristižem u istoimeno selo poprilično umoran i iscrpljen. Stopiranje, ma koliko bilo interesantno, zna iz vas da isisa dosta energije.

Lokalni meštani su ljubazni. Pomažu i prevoze me par kilometara do hidrocentrale koja se nalazi na 2.100 metara nadmorske visine. Dvojica radnika ljubazno nude da prespavam unutra, a ja moram da još ljubaznije odbijem jer bih teško oka sklopio uz buku od preko 100 db. Odlučujem da podignem šator stotinak metara dalje, ispred nekog izletišta sa

ali... kako ih naći? Odlučio sam se za tu klasičnu, koja je najviše opisivana na internetu.

► OLOVNI KORACI

NISAM OSEĆAO UTICAJ VISINE na disanje. Stigao sam do 3.500 metara visine i napravio prvu veću pauzu posle četiri časa hoda. Priznajem da sam impresionirao sam sebe, očekivao sam sporiji hod posle svega preživljenog prethodni dan i noć. Odatle počinje ono malo snega do sedla. Nagib se povećava i postaje strmoglav. Visina je za respekt. Pokušavam da istim tempom doznam vrh. Misija nemoguća - moram usporiti jer vazduha prosto nema, a umor, stari i stalni pratilac planinara počinje da biva prisutan.

Priznajem, poslednjih 500 metara do vrha bili su vraški teški. Koraci olovni, od sedam tona svaki! Usput srećem grupu jermenskih planinara i njihove nemačke prijatelje. Koristim priliku da im utrapim fotoaparat kako bih imao par finih fotki. Jedan od njih se zove Roman. Engleski ne znaju, ali im je zato ruski kao materinji. Požele smo sreću obostrano.

TETURAM SE DO VRHA još malo i tu sam... zapravo, nisam tu. Prokletstvo, vrh je na drugoj strani. Ja sam na grebenu izložen vetru. Vrh je kamena strela do koje vodi 200 metara staze široke jedva koju desetinu centimetara. Zar je moralo i to? Šta da se radi, što se mora, nije teško. Tih 200 metara su jako rizični i zaista je lako da se onde prokliza i odleti u

Zemlja Jermena

Jermenija je kontinentalna zemlja bez izlaza na more. Planine su na severu i severoistoku države, gde se nalazi lanac Mali Kavkaz.

Procena ukupnog broja stanovnika iz 2008. govori da danas Jermenija ima oko 3,2 miliona stanovnika. Jermenija ima izrazito veliku dijasporu koja se procenjuje na oko osam miliona Jermena van zemlje, što je broj koji skoro tri puta premašuje broj stanovnika u državi.

ambis i, verovatno, zauvek ostane na planini. Poslednje atome snage pridajem maksimalnom oprezu, vešt看 hodom i držanjem stena uspevam da se dokopam krova Jermenije. Yes, tu sam, pomislih u sebi! E sad, to što pogleda nema nigde zbog oblaka koji su se navukli, to je druga stvar. S vremena na vreme pojavljivao se susedni Istočni vrh, koji je na suprotnoj strani od sedla. On je takođe bio cilj dana, ali sam pravilno rezonovao da je: a) nemoguće popeti ga zbog jako dugačke staze, b) nemoguće iz još jednog razloga – via normale staza je sa njegove kontra strane, sa sedla nailazite na kamenu zid. Zadovoljio sam se i sa ovim vrhom, umirio sam apetite.

Vreme na vrhu sam iskoristio za par fotografija, užinu i mini-odmor. Posle svega toga - povratak. Nazad sam išao polu-kontrolisano, pravio pauze s vremena na vreme. Pogled se vratio sa gubljenjem visine, jer su zbog oblaka vrhovi bili nevidljivi. Šteta, ostao sam uskraćen kako za divan pogled na preostale vrhove Aragatsa i obližnji Ararat, tako i na celo jermensko gorje.

► UNIŠTEN KAMP

TEŠKO JE KADA SAMI PENJETE planine, naročito visoke. Jeste, tako jačate psiho-fizički, postajete otporniji i izdržljiviji, rečju iskusniji planinar, ali

dosada je ono što pomalo oduzima draž tom usponu. No, ja i na taj način nađem neku skrivenu lepotu u svemu tome, dokučivu meni. Mi smo ljudi interesantne jedinke, nećete nigde naći dve iste. Zato življenje u našoj eri i ne bi trebalo biti dosadno?

Na kraju desetočasovnog pešačenja, meni svakako nije bilo dosadno kada sam uvideo da je neko (ili nešto) srušio moj celokupan kamp. Čarape na jednoj, hrana na drugoj, baterijska lampa na trećoj, delovi šatora na četvrtoj strani. Tu je bio i Roman sa drugarom, planinari koje sam sreo na sedlu pre par časova. Nisu znali ko je to uradio, kažu da su i oni zatekli taj prizor. Strašno! A koliko sinoć su me radnici u hidrocentrali ubeđivali da je sve bezbedno.

Do dan-danas nisam utvrdio ko je to uradio. Znam samo da se mrak bližio i da sam imao samo par minuta da donesem odluku – ostati još jednu noć tu i nervirati se zbog uništenog kampa ili pokušati još jednu nemoguću stvar – stopirati do

grada Gjumri koji je udaljen nekih stotinak kilometara odatle i zaboraviti na sve to. Šta mislite, šta sam odlučio?

IZA MENE SU, pri silasku sa planine, ostali gromovi i munje koji su se čuli u daljini. Spuštajući se kolima (pravite polukrug oko planine), video sam jednu interesantnu pojavu - dok je meni vreme bilo dobrim delom stabilno i bez padavina, severnu stranu je baš u vreme uspona pogodio sneg sa olujom, i to u sred jula. Veselje, živeli!

I posle svega, posle ekstremnih napora koji su prošli, i onih još većih koji su me čekali na Kavkazu, sačuvao sam pozitivan stav i optimistički pogled na celu letnju avanturu koja se tek zahuktavala. I druga kula je popeta, kompletiran je moj (još nenapisan) roman.

TEKST I PHOTO: MILOŠ TAŠKOVIĆ

Manaslu - zalazak sunca; Desno gore: Uspon ka baznom kampu; Desno dole: Priprema za uspon

Gore: Uspon ka baznom kampu; Dole: Jezero Pokhara

Manaslu

Nepal
Planina duše (8.163 m)

Monsunski vetrovi i dalje donose kišom bogate sive oblake iznad doline **Kathmandu**. Grad je siv i pomalo prazan. Još nije sezona za trekere. Ovo je tipična slika u Nepalu krajem avgusta. Članovi raznih ekspedicija pakuju opremu za bazni kamp. Prvi deo opreme obično ode par dana ranije u planinu zajedno sa osobljem koje će podići šatore u bazi. Uglavnom ostane lična oprema i tehnika za komunikaciju koju nosimo sa nama. Moj tim za Manaslu se polako privikavao na nove vremenske uslove. Uskoro ćemo iz ove tropske preči na suhu i hladnu planinsku klimu! A onda opet aklimatizacija ispočetka. Vidljivo je blago nestrpljenje zbog toga što idemo baš na ovu planinu. Smer je zahtevan i tražiće svakodnevno ulaganje puno energije i truda od svakoga. **Ako se deo te energije uloži u stvaranje timskog duha onda nam se šanse za uspon na Manaslu (8.163 m) značajno povećavaju.**

Posle dva dana u glavnom gradu Nepala krenuli smo autobusom do mesta Pokhara koje se nalazi na obali istoimenog jezera. Lagano truckanje od oko šest sati i nije bilo tako loše ako se uzme u obzir lepota predela kroz koje smo prolazili. Ovoliko zelene boje vas neminovno čini veselim. Jezero i vrhovi koji ga okružuju su prelepi, ali teško ih je uhvatiti u objektiv od oblaka i isparenja. Posle noćenja u Pokhari prebacili smo se helikopterom do sela Sama Gown, dok je ekspedicijska oprema išla od sela do sela na leđima portera.

U SELU SAMA dočekao nas je Sirdar Kame. On je stigao pre nas kako bi zauzeo dobru brvnaru i mesto za kampovanje. Sama je na 3.530 metara nadmorske visine. Mesto izgleda predivno! Na brdu iznad sela je čuvena Sama Gompa, a iza nje, ako se malo iskrivi vrat, vidi se naš cilj - MANASLU (8.163 m) Vreme je bilo odlično, bez kiše, a ono što je

najčudnije je da na Manaslu nema toliko snega koliko bi trebalo da ga bude posle letnjih monsun. Glečer je bio previše je prljav za to doba godine. Izgleda da globalno otopljavanje uzima svoj danak.

Vegetacija je neobično jaka, pa je i na 3.800 mnv sve prepuno drveća, raznog cveća i svakolikog rastinja. Naš bazni kamp se nalazi na oko 4.800 mnv, ali smo uspeali da vidimo iz Same nekoliko šatora u njemu. Izgleda poprilično daleko. Mi, međutim, nigde nismo žurili jer sam želeo da se svi dobro aklimatizuju. Zbog toga smo ostali u selu još dva dana i istraživali okolinu.

ONDA SMO KRENULI U BAZNI KAMP. Posle dva sata uspona oblaci su se razišli, a nama je onda smetala prevelika vlaga zbog isparenja. Ne valja sunce jer se znojiš, ne valja kiša ni sneg, da ne spominjem veliku hladnoću - uvek nešto smeta! Ali prizori koji su se pojavljivali ispod nas predstavljaju pravi

Prvi planinari na vrhu

MANASLU JE OSVOJEN 9. MAJA 1956. GODINE. PRVI PLANINARI NA NJEGOVOM VRHU BILI SU ČLANOVI JAPANSKE EKSPEDICIJE - TOSHIO IMANISHI I GYALZEN NORBU.

lek. Mada smo morali da popenjemo 1.350 m visinske razlike, i odmah da se vratimo nazad. Zato nam je divna priroda olakšavala napore.

Trebalo je oko šest sati do BC (4.850 mnv) i oko tri sata da se vratimo nazad. Nemaju svi isti ritam aklimatizacije, ali za par dana svi dođu na isto. Posle odmora u Sami, preselili smo se konačno u bazu.

U tom periodu smo se penjali na okolne vrhove, obilazili glečerska jezera i odlazili pod Južnu stenu Manaslua, uzalud nastojeći da pronađemo grob Nejca Zaplotnika, čuvenog slovenačkog alpiniste, osvajača Everesta 1979. godine, koji je nastradao u Južnoj steni Manaslua.

Po dolasku u bazu organizovana je Puđa ceremonija kako bi smo umilostivili Bogove planina da nam dozvole uspon na ovaj prelepi vrh. Sada konačno vidimo kompletan smer uspona. Izaziva strahopoštovanje i divljenje. Čim se promoli glava iz šatora, prvo što se ugleda je istočna stena Manaslua. Pogled uvek ostane prikovan par minuta za nju, dok ispijamo čaj a u sebi razmišljamo o ko zna čemu.

MANASLU - PLANINA DUŠE, zasada nam je otvorila svoje kapije. Svako jutro nam se ukaže u najlepšem izdanju, obasjana suncem i ulepšana novim snegom. Ponosno nas gleda sa visine, kao da nas pita koje su nase namere. Da li smo došli ovde, da joj se poklonimo, iskazemo čast i divljenje, i da se zavetujemo da uspon na njen vrh za nas predstavlja bogastvo, koje ćemo, ako uspemo, nositi čitav život u svom srcu. Ako su naši motivi drugačiji, egoistički, motivisani dokazivanjem, planina će to osetiti i put će se zatvoriti. Ovo je kraljevstvo planine Manaslu i mi smo ovde samo gosti. Već u ovom trenutku, kad se opustimo, zaboravimo sve drugo i u tišini zagledamo se prema toj prekrasnoj planini, shvatimo da nam Manaslu donosi puno darova. Najveći od njih je taj, da imamo mogućnost, da se zagledamo i u svoju dušu.

C1 pod snegom

Puđa ceremonija

Dnevno se otkaçi po dve-tri lavine na istočnoj steni Manaslua (East face). Pokušavao sam da lociram glavne probleme u smeru, a da ih zatim jedan po

jedan rešavam. Takođe postavili smo jedno užu u bazi da se malo podsete elementarnih tehnika za penjanje uz fiks. Narednih dana ponavljali su glečerske tehnike vezane za procedure prilikom propadanja penjača u ledenu pukotinu. Ponavljanje je majka znanja. Znam da to znaju i da ih mrzi da to vežbaju, ali gore u visini treba raditi većinu stvari automatski, jer ponekad zbog niskog atmosferskog pritiska, mozak neće da radi na potrebnom broju obrtaja!

PRE USPONA KA VISINSKIM KAMPOVIMA sproveli smo niz neophodnih priprema. Proveravaju se maske, suše se vreće za spavanje, a ima i onih koji skaču od radosti jer sutra kreću u planinu. Obično kada dugo čekate zbog puno snega, a onda dobijete

Sama gown - priprema opreme za transport u baz

Knjiga

AUTOBIOGRAFSKA KNJIGA NEJCA ZAPLOTNIKA „PUT“ PREVEDENA JE NA HRVATSKI JEZIK. IZDAVAČ JE „LIBRICON“. MOŽE SE NARUČITI PUTEM INTERENT STRANICE: WWW.PLSAVEZ.HR/TRGOVINA

Pogled iz kampa C2

Uspón u ledenom kuloaru

šansu od nekih pet-šest dana lepog vremena, tada shvatite da morate mnogo da radite i da budete brzi. A to nije baš tako lako.

Mi smo u nekih desetak dana uspeli da postavimo kampove C1 i C2 i bili smo vrlo ponosni na sebe. Sve je izgledalo da nećemo imati većih problema na usponu, ali ništa gore nema nego kada čoveka ponese uspeh i kada pomisli da svojim znanjem može nadmudriti Prirodu. Kada se pogodiš na svoje iskustvo onda se u planini obično nešto desi da te podseti ko je gazda. To se i nama desilo...

Protivno vremenskoj prognozi koju smo dobijali preko satelita, napadalo je toliko snega da su naši visinski kampovi potpuno zatrpani. Nekoliko ekspedicija je imalo C2 na visini od 6.400 mnv (mi smo na 6.700 mnv) i oni su nam javili da je i njihov kamp pod debelim slojem snega. Kopali su okolo ali bez rezultata. Takođe izgubljena su sva fiksna užad i aluminijumske lestve od C1 do C2! Dakle sve ispočetka. **SLEDEĆEG DANA U RANO UJUTRO** naši Šerpasi su krenuli da provere šta je sa našim kampom C2 (6.700 mnv). Od toga mnogo zavisi, jer nam je gore u šatorima ostalo dosta opreme, gasa, hrane i boca sa kiseonikom. Sve to imamo u rezervi, ali nemamo baš mnogo vremena da sve to ponovo organizujemo u visinskim kampovima. Javili su nam da našeg kampa više nema i da je oprema izgubljena. Bilo nam je jasno da od tog trenutka Šerpe i mi moramo mnogo truda da uložimo kako bi uopšte imali šansu za upon na vrh. Tako vam je to, Priroda je moćna a mi smo suviše mali. Ali zato nismo malodušni, jer šansa uvek postoji. Misli lepše, vidi dalje...

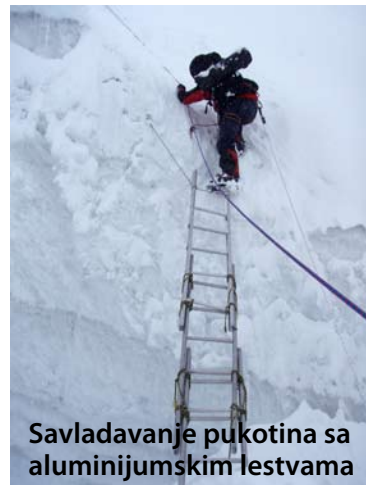
Prvo smo obnovili naš uništeni C2 (6.700 m) tako da u njemu može da se boravi. Naša druga grupa se pridružila prvoj u C1 (5.800 m) a onda su sledeći dan zajedno popeli u novopostavljeni C2. Prethodnu noć smo imali nešto oko 20 cm novog snega, što je prihvatljivo, a narednih dana zahvaljujući severozapadnom vetru vreme je trebalo da bude mnogo bolje i mi smo se nadali da će biti tako.

Videvši da se iz sata u sat odluke menjaju i da je situacija oko našeg uspona veoma neizvesna, neko je prokomentarisao: „Vođenje ekspedicije na Ma-

naslu je kao rešavanje jednačine sa hiljadu nepoznatih!“. Pa i nije daleko od istine. Pre par dana su naše šanse da popenjemo Manaslu bile 0%, ali već po uspostavljanju novih visinskih kampova šanse su porasle na 50%. Bez strpljenja nema uspešnog vođenja ekspedicije.

Imali smo dogovor za C3 (7.450 m) ali su sve ekspedicije odustale. Na kraju, negde na pola uspona do C3, pojavljuje se problem sa lavinoznom deonicom gde smo imali pauzu od dva-tri sata kako bi doneli odluku. Šerpe su se pokolebali, a nama je iscorelo vreme, tako čak i da smo nastavili stigli bi u C3 tek pošto bi pao mrak, a to je nedopustivo. Zato sam doneo odluku da se vrata na 6.900 mnv i tu naprave kamp. Pošto sam znao da imamo samo sledeća dva dana koliko-toliko lepog vremena, rešio sam da već sutradan pokušamo svi zajedno da dostignemo C3 (7.450 mnv) a onda idući dan pokušamo na vrh.

NIJE LAKO. ALI JE MOGUĆE... Tako smo i uradili. Dan je bio odličan za uspon pa su svi stigli u kamp C3 (7.450 m) bez većih problema. Nekom je

Savladavanje pukotina sa aluminijumskim lestvama

Uspón ka C3

Treking

MANASLU JE NAJVIŠI VRH DISTRIKTA LAMJUNG U CENTRALNOM DELU NEPALSКИH HIMALAJA. NALAZI SE OKO 65 KILOMETARA OD ANAPURNE, A VEZA IZMEĐU OVA DVA MASIVA JE JEDNA OD NAJPOPULARNIJIH TREKERSKIH TURA U REGIONU.

NAJAVA EKSPEDICIJA EXTREME SUMMIT TEAM-A

Aconcagua expedition 2013

Uspón na najviši vrh Južne Amerike – Aconcagua (6.962 m)
Polazak: 28.01.2013.

Island Peak expedition 2013

Uspón na Island Peak (6.189 m) - Everest region, Himalaji, Nepal
Polazak: 08.04.2013.

Manaslu expedition 2013

Uspón na Manaslu (8.163 m) - Nepal
Polazak: 27.08.2013.
(ekspedicija traje 40 dana)

bilo teže, nekom lakše, ali svi su stigli do 15 sati. To je dobro vreme jer će im trebati svaki delić kiseonika koji je ostao u bocama za završni uspon. Takođe imaće dovoljno vremena da se odmore i istope dovoljno snega za hranu i napitke pre uspona na vrh. Napravio sam plan sa nekoliko rezervnih varijanti i onda da im saopštio. Znao sam šta mi je činiti, ali treba to sprovesti u delo. Postavlja se hiljadu pitanja: Da li su svi spremni? Da li će vreme noćas biti kao po prognozama? Da li će biti dovoljno kiseonika koji sam planirao? Da li će ujutro vetar odložiti uspon?...

Ono što je od mene zavisilo do tada, urađeno je: Imali su najbolju šansu koju je te godine iko imao. Doveo sam ih u poziciju u kojoj je procentualno te godine bilo deset odsto penjača na Manaslu. Njihovo je da penju, a moje je ostalo da brinem o njihovoj bezbednosti.

KRENULI SU OKO TRI SATA UJUTRU. Vreme je bilo idealno sa uspon. Nakon osam sati penjanja svih deset članova ekspedicije koji su krenuli ka vrhu iz poslednjeg visinskog kampa vrištali su od sreće, jer su posle puno napora i truda gledali svet iz jedne neverovatne perspektive. Velika je čast popeti Manaslu i mislim da su oni svesni te činjenice. Posle fotografisanja zastava krenuli su sa spuštanjem. Povratak zna da bude teži i opasniji nego penjanje. Nije lako zadržati koncentraciju posle popetog vrha. Zato su važne instrukcije iz baznog kampa od vođe ekspedicije.

Nakon nekoliko sati, svi su se spustili u C3 (7.450 m) a onda po dogovoru sledio je nastavak spuštanja u gornji C2 (6.900 m). Kada su svi stigli u C2 usledila je komunikacija putem radio veze. Bar po glasu bih rekao, od onih koje sam se čuo, da su svi veseli i zadovoljni ovim velikim uspehom. Sutradan su svi krenuli ka bazi u koju su pristizali vidno iscrpljeni.

SVI POPELI, SVI SE VRATILI, svi živi i zdravi, svi umorni ali nasmejani! Tog trenutka sam mogao da se opustim i da konačno uživam u neverovatnom uspehu. Svi teški i napeti momenti počinju da se zaboravljaju. Pitao sam se da li ću se posle par godina sećati kako sam prethodne večeri čekao poslednjeg člana da uđe u šator na 6.900 m tek oko 21.30 h? Da mi nije bilo svejedno dok danas svi nisu došli u bazni kamp? Da poslednje dve noći nisam spavao? Ali znam da neću sigurno zaboraviti kako sam plakao od sreće kada su popeli vrh!

Znam i da sam dužan ovoj planini i to mnogo. Da, svestan sam toga. Do tada nisam ni od koga toliko mudrosti naučio kao što sam od „Planine duše“ dobio u tih tridesetak dana. Teško je to opisati rečima. Jednostavno sam znao da se kući vraća neko drugi, a ne onaj ko je otišao na ekspediciju.

Po dolasku svih članova ekspedicije u bazni kamp sneg je padao svu noć tako da smo sledeće jutro po magli spakovali sve stvari za transport. Dok smo silazili ka selu Sama gown sneg nas je pratio sve dok nismo sišli ispod 4.000 mnv. A onda drveće, zelenilo, trava i himalajski potoci na sve strane. Sve miriše na planinske trave. Kakva promena!

Svaki završetak ekspedicije mi je nekako isti. Silaziš u miroljubivije predele, uglavnom nasmejan i zadovoljan. Nekako čudno smiren i ispunjen posmatraš stvari oko sebe. Znaš da je iza tebe ostalo jedno veliko delo, i to ti je dovoljno.

U grad smo ušli smrdljivi i prljavi, a kako drugačije. Smetala nam je vrućina i prašina, a zbog toga smo svi disali dosta obazrivo. Taman smo se navikli na razređen vazduh himalajskih visina, sa onda ponovo aklimatizacija - samo na „normalne“ urbane uslove.

Ali samo do neke nove prilike...

Radost na vrhu

Kružna tura - Valozi

*Veoma atraktivan, ali
pomalo zaboravljen vrh
u Srbiji*

20 km, pešački trek

Podaci o trek

Ukupna trasa

Dužina trase: 20 km

Kondiciona težina: 6/10

Tehnička težina: 2/10

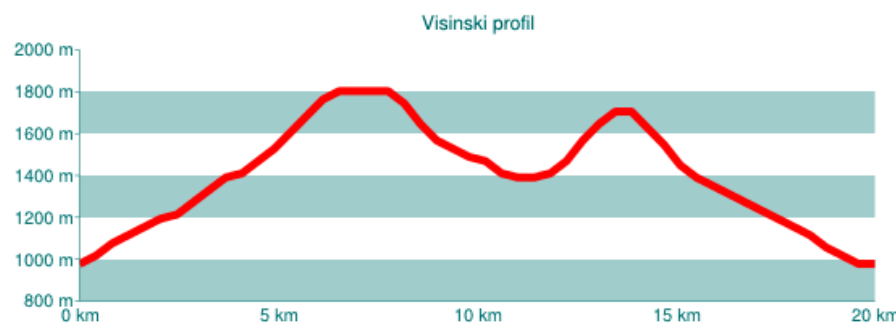

Neverovatno je da ovu planinu svi zaobilaze. Osmi vrh Srbije, Valozi, nalazi se iznad sela Gornje Lisine (opština Bosilegrad) na 1.830 mnv. Savršeni mir, netaknuta priroda i nepregledno prostranstvo. Na proleće imate utisak da ste u Škotskoj. Širina stanuje baš na tom mestu. Puca pogled na Crnook, Besnu Kobilu, Veliki Strešer, Milevsku planinu i Pirin u Bugarskoj.

Baza nam je uvek na Vlasinskom jezeru, a do sela Gornje Lisine treba tridesetak minuta vožnje preko Božice. Od centra sela (prodavnice) put vodi na gore u pravcu Gloške planine koja dominira u prvom delu staze.

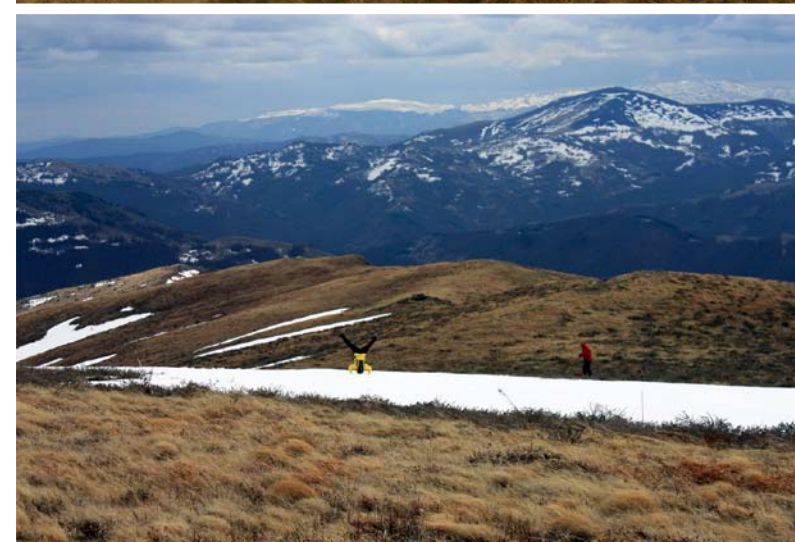
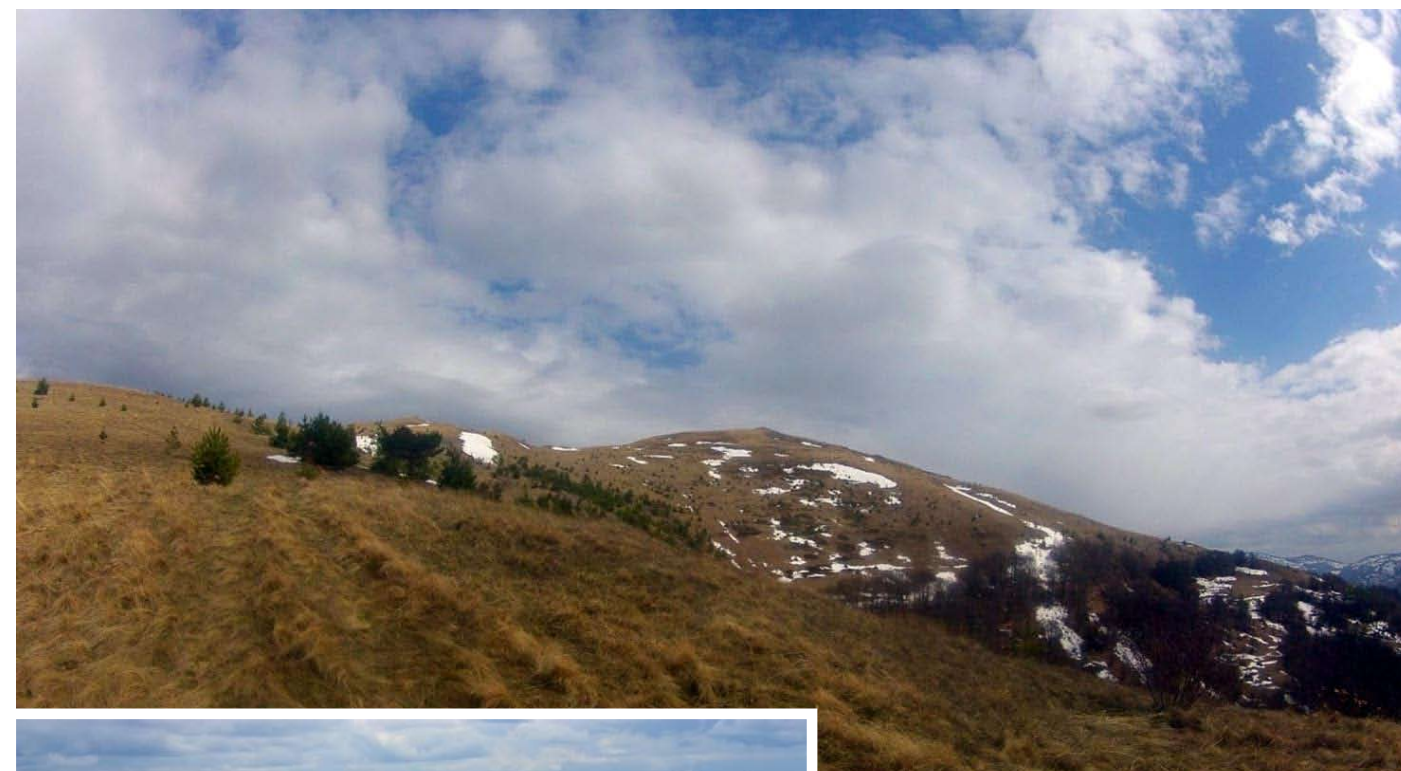
Nakon izlaska na visoravan i poslednje pojate, nailazi se na sjajan i jedini izvor - „Bele vode“ koji ne presušuje ni u toku leta. Odatle se put završava i morate direkt preko livada ka Valozima jer više nikakvi putevi ne postoje, pogled na vrhu vredi svaki pređeni metar. Nazad istim putem do početka sedla koje vodi ka Lisinskom preslapu i Gloškoj planini (1.756 mnv), opet ste na jasnom makadamskom putu i imate savršen vizuelni kontakt sa vrhom (Mečit). Taj vrh je još dominantniji, oštrij, nikako ga ne treba propustiti.

Posle pravac Gornje Lisine, obroncima Gloške gde opet nailazite na izvor, izlazi se na seosko groblje gde poslednjih

kilometar - dva asfaltom završavate turu kod prodavnice.

Sjajnih dvadesetak kilometara sa 1.200 mnv uspona.
AUTOR TREKA: MARKO NIKOLIĆ

FERATA UZ ČVRSNICU

Čvrsnica je jedna je od najviših planina **Bosne i Hercegovine**. Nalazi se u severnom delu Hercegovine, a njen najviši vrh je **Pločno** (2.228 mnv). Pripada Parku prirode „Blidinje“...

Stena i ferata na njoj, penjanje uz stene - to je Čvrsnica. Ime joj asocira na čvrstu stenu, ne lako savladivu, a ona takva i jeste, zaista dostojna imena planine. To je visoka vertikalna stena, kojom u jednom delu i periodično ide oklinčana staza, sajlama i povremenim merdevinama obezbeđena, a iznad i okolo su stene, samo alpinistima, i to kakvim, dostupne. Takva je iz pravca kanjona Neretve, nizvodno od Jablanice. Ovo je stena i ferata bez premca na Balkanu.

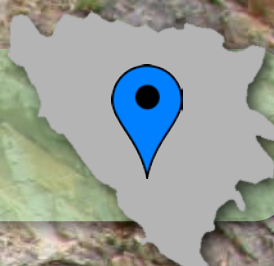
Čvrsnica i Prenj su čvrsto sisnuli Neretvu, u tesnac je sabili, dozvolivši joj samo uzani prolaz, a reka ostavlja za sobom stene i vrhove, uz koje može krenuti samo onaj ko se naoružao energijom i strpljenjem, kao i potrebnom planinarskom opremom, ako hoće uz stene. Morate za stene Čvrsnice poneti pojas i prusike sa karabinerima, radi kačenja za sajle i merdevine, kao i šlem, jer iznad su stene, a i penjač može oboriti kamen kojim ugrožava onog koji je niže. Oprema za ferate omogućava vezivanje pojasa i ramenog pojasa, time fiksiranje i osiguranje kičme za slučaj trzaja u padu, ali većina ide sa običnom opremom za osiguranje ove vrste.

Jutro i prvi zraci sunca, što se jave na vrhovima stena, umivaju sanjive vrhove stena Kuka, a mi trljamo oči, posle duge naporne vožnje, da dođemo sebi, tu se ne zna ko koga budi, mi stenu ili ona nas. Valja popeti dolinu Dive Grabovice, što se uvlači u stene planine, praveći korito kojim teče potok u vreme obilnih padavina, zimskom periodu naročito, idući jednom pa drugom stranom potoka, potom uz šumu ka stenama pod Kukom, okruženju gde dominiraju stene i ne vidi se izlaza niti kuda dalje.

Pogled gore, ka tim ste-

Čvrsnica
Pinom je obeležena
približna pozicija
Čvrsnice u Bosni i
Hercegovini.

nama, gde se treba popeti, izaziva drhtaje srca, no budi snagu, slutnju i želju da se krene tamo. Valja biti miran, stabilan i siguran u sebe i ono što radiš. Osetiti stenu, njen dah, saživeti se sa okolinom, postati njen delić.

Bivak pod Kukom neki posete i ovde prenoće, da osete okruženje, divljinu i stenu, pa i momci i devojke koje probudismo, a oni neće dalje, jer kažu nisu poneli potrebnu opremu. Pod stenama je bivak, one su se nadnale nad njim, a dole je šuma i pogled na dolinu Grabovice, koja se uliva u Neretvu, zagrađenu prekoputnim Prenjom, tako da je trougao zatvoren. U kamenom ste grotlu, među stenama, pod njima,

iznad doline ujedno, a tamo se vidi kanjon i vrhovi, nigde dakle izlaza. Prepušteni ste sebi i stenama.

Od navedenog bivaka „Žiško“, tako se zove, idu dve staze, tačnije dva pravca koji se razilaze upravo tu, odatle počinju. Desno ide pravac uz voderinu Zlog potoka, što su kamenite razvaline i procepi, gde se voda stropoštava kada je ima, pa dalje presecajući okomite procepe, idući grebenima, uskim hridima, šumovitim predelima ujedno, tako sve do Hajdučkih vrata na samom grebenu. Ta vrata nisu samo hajdučka, ona su ispleten kameni venac planine, saliven u kameni okvir.

Levo od bivaka je ferata uz stene Kuka. To je izazovan pravac, jer se ide uz stenovite kuloare, u kojima su nabacane zaglavljene stene, koje valja proći, običi ili se uz njih popeti, na momente uz glatke stene, sa sajlama, klinovima, merdevinama koje ipak nisu uvek sigurne, jer trpe težinu jednog penjača. Takvo penjanje traje više od tri sata, dok ne počne strmina šume, gde se nastavlja serpentinastim kretanjem, jer vertikalno nije moguće. Okolo su vertikalne, zubaste stene, nedostupne, osim ozbiljnim alpinistima, koji tu vertikalnu veću od staze, ne mogu svladati u danu, pa je nedavno, letos, ispriča domaćin doma, jedna ekipa to uspela za dva dana, prespavavši jednu noć na konopcima u steni.

Gore pod Vilincem, na visini od 1.961 m, nalazi se novi planinarski dom, praktično pod vrhovima, na razvođu staza, na jednu stranu se ide ka Hajdučkim vratima a na drugu ka Kuku i ferati, treći pravac je ka najvišem vrhu Pločno (2.226 m), praktično na sve strane.

Info

Ako vas tekst **Tomice Delibašića** zove u avanturu, evo kontakata za smeštaj na obroncima Čvrsnice: **PLANINARSKI DOM „VILINAC“**
Telefon: +387 61 285 684 (Nihad Širić),
+387 61 547 253 (Zenaid Ivković),
+387 61 609 913 (Nermin Čosić)
www.vilinc.ba

PLANINOM

knjiga vodič, drugo prošireno izdanje

Autor: Tomica Delibašić

O planinama Crne Gore i Srbije, opisi planina i staza, poziv na literaturu, brojne potrebne podatke, uz deo o planinarenju uopšte, šta planinar treba da zna i na šta da obrati pažnju.

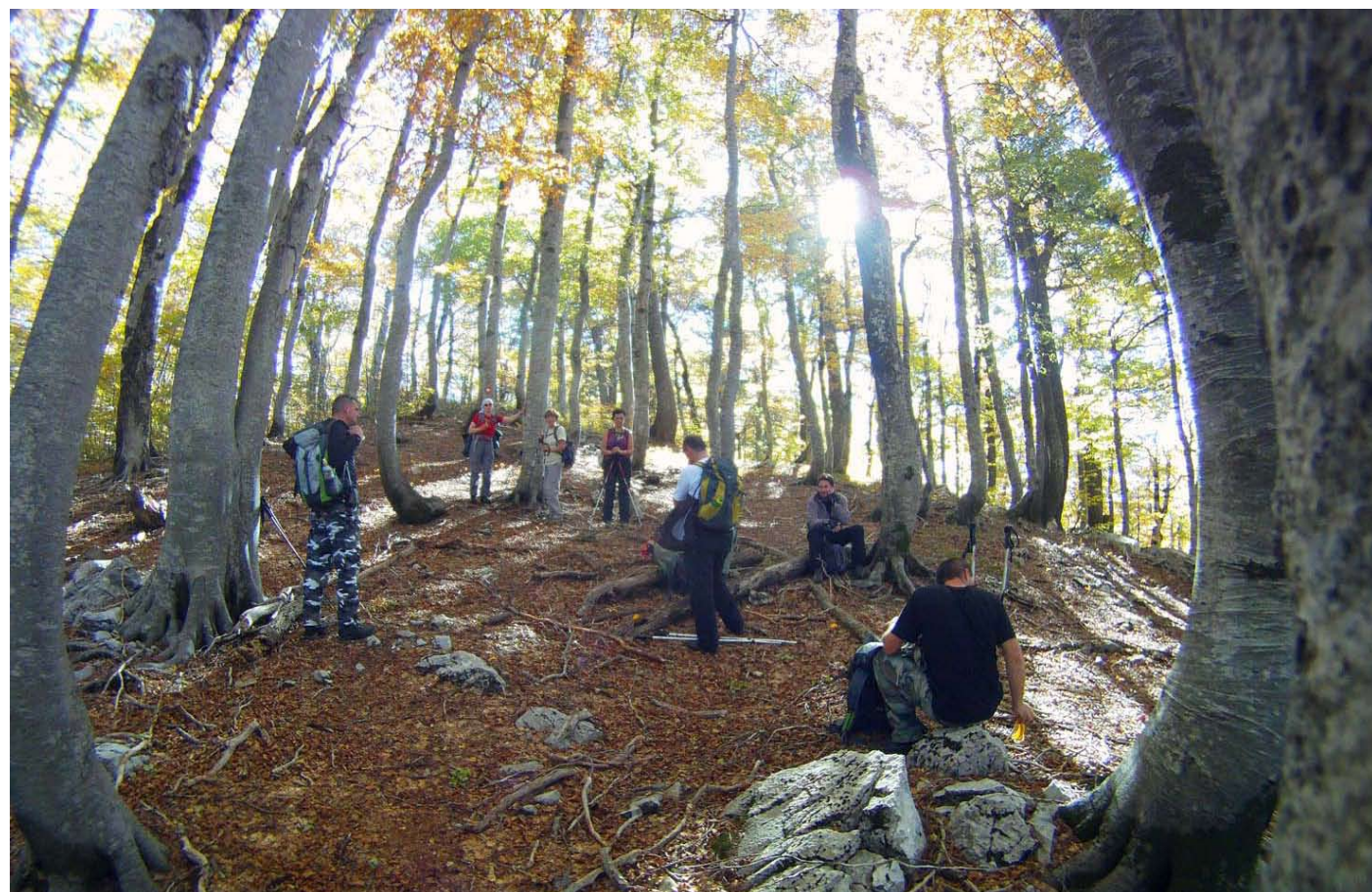
Po pristupačnoj ceni od **500 dinara**, pozećem sa troškovima slanja 700 dinara.

Više detalja o uslovima poručivanja i kupovine:
www.tomica-planinom.com

Jastrebrica i Vučji zub

Članovi PD „Vučji zub“ iz **Trebinja**
(BiH) išli su putevima koji imaju
srca i ispeli dva atraktivna vrha!
Evo njihove priče...

Kiša nije dozvolila da PD „Vučji zub“ 13. oktobra „odradi“ svoj tradicionalni uspon na vrhove Orjena, ali nam ni prolom oblaka nije omeo okupljanje u izviđačkom domu na Tulima, zajednički ručak i druženje do kasno u noć, sa prijateljima iz Podgorice, Danilovgrada i Gacka.

Ali je zato naredne nedjelje, 21. oktobra, bio savršen ljetni dan, što znači priliku da ipak pređemo našu „dugu turu“, kako „zubici“ među sobom zovu taj pohod od 17.300 m koji uključuje uspone na Jastrebicu (1.865 mnv) i vrh koji je, iako 60 m niži, po srcu izabran za ime i zaštitni znak našeg Društva.

Lijepo ali svjež jutro u Trebinju, potom na Ublima, dodatno nas je podstaklo na 1.800 m brzog hoda do početka uspona, ali je toplota kojom nas je dočekala

listopadna šuma na Jastrebici bila nešto kao okidač radosti tog nedjeljnog dana. Radosti koja nas je pratila sve vrijeme te kružne i ne baš lake ture, završene tek u 18 časova na Ublima.

Pa kako da se ne obradujete kad vas na Jastrebici dočeka toplije vrijeme nego u Trebinju, da ne pominjem onu vječitu nepripremljenost za to obilje listopadne šume u sred kamenite Hercegovine. Još taj, za hercegovačko podneblje neobičan humus, s lišćem koje klizi i šušti pod nogama, dok se penjete kroz tu neočekivanu bukavu šumu. A ta autonomna pokrajina bukava u zaleđu Trebinja obgrljava oko dvije trećine Jastrebičice, miluje je svojom listopadnom zajednicom: od mladih i tek izdijeljanih, preko vitkih, stamениh i starih, čak i jedne „kilave“ koja nije posustala u borbi da uhvati svoj komad neba. Prosto vam zaigra srce kad vidite kako se one zajedno istežu k nebu i šapuću mu krošnjama, dok ih sunce miluje... Treba reći i da se ta vladavina bukava proteže duž 2.800 m staze, sve do njenog izlaska na greben gdje, s prevladavanjem kamenite podloge posljednjih 1.100 m ustupa vlast za to prilagođenim munikama i sitnoj travi grebena.

Uglavnom, nakon dva i po časa uspona po toj raznolikoj ljepoti Jastrebičice, družina od 11 „zubica“, praćena lovačkim psom koji se usput „oturio“ u planinare popela se na najviši vrh trebinjske opštine. U radost sunčanog prijepodneva ili „savršenog julskog dana“, kako reče Nada. Do vidikovca koji obuhvata sve planinske vrhove u bližem i daljem okruženju: od samo 2,5 km udaljenog Vučjeg zuba, pa do albanskog dijela Prokletija. Još vam nudi pogled ptice na Boku kotorsku, koja se ugnjezdila tu u podnožju Orjena...

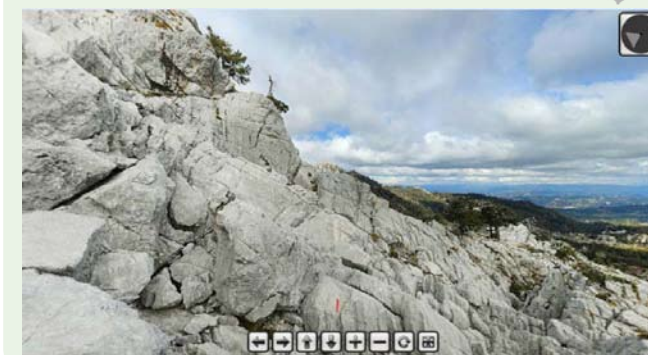

Poslije jednočasovnog odmora, četvero planinara su zaključili da im je ova nedjelja sasvim ispunjena bez „čupavog“ Kršeljevog mramora (imaju ljudi iskustvo). Pošto sam ja još od prošle godine zaludena Mramorom zbog Slavenkovog panoramskog snimka, sasvim ozbiljno sam pitala vođu puta, Džonija, šta mi od opreme treba za Kršeljev mramor? Na osnovu vrlo preciznog odgovora da se ta oprema ne nosi u rancu, shvatila sam da se ona nosi u srcu, pa zaključila da sam je ponijela. Pogotovo što za mene, kao i za jednog Jaki Indijanaca, postoji samo putovanje putevima koji imaju srca. Pa sam ja poslala tim putem srca, ali sa šestoricom spremnijih. Onaj kilometar i po grebenom bio je sasvim lak. A onda nas je dočekao Kršeljev mramor, koji kao da je za narednih 1.000 m govorio: „Čik ako smiješ!“ Ali koliko je lijep taj Mramor! Pa kako da mu odoliš? Pogotovo što onaj put srca ide pravo na njega. Kao što je Jastrebica obujmljena listopadnom šumom, Vučji zub je, kao što mu i priliči, u zagrljaju raskošno izvajanog krša: glatkih kamenih gromada, kamena koji je ponegdje potekao kao vodopad, a često ga je voda izbrazdala kao prsti glinu ili mu je izdubila male meandre, u obliku slova „S“. Još svuda unaokolo prošaran pukotinama ili škrapama koje treba zaobilaziti bridom ili preskakati, kamenim „rukohvatima“ debljine sječiva, koji tako i djeluju na ruke; talasastim kosinama uz koje treba ustrčati. Sve to uz poneku muniku koja prkosi svemu čemu se u tom kršu može prkositi ili onu koja je izgubila svoju bitku ali,

Bosna i Hercegovina
Pinom je obeležena približna pozicija Orjena u Bosni i Hercegovini.

Panoramski pogled, autora Slavenka Vukasovića, možete da pogledate ukoliko kliknete na sliku ispod.

prosto, istrajava na svom mjestu, čak i davno osušena...

Uglavnom, po planu se ta 2,5 km od Jastrebičice do Vučjeg zuba prelaze za dva časa i dio ekipe ga je i prešao za to vrijeme, a neplanski, to jest, grupi sa mnom i sa lovačkim psom, trebalo je još 45 minuta. Ovdje moram istaći da je ovaj ker/pašče/kerče/čuko, kako smo ga od milja zvali, istinski junak ovog uspona. Baš onaj koji je pošao za srcem i zajednicom koja mu se svidjela, nije htio da se povuče s oštrog krša, za koji njegove šape, jednostavno, nisu opremljene. Povremeno je škamutao i stajao u nedoumici, zaostajao, pa ponovo nalazio put do nas, ali mu nije padalo na pamet da poslušna naša nagovaranja i molbe i da se vrati - zato je i osvojio naša srca! Tako je od doktora Vlade dobio dvije bajadere koje je u slast pojeo, a Vojo mu je istresao svoju vodu u jedno udubljenje u kmenu (po povratku se i zadržao kod njegove vikendice). Što se, pak, drugog usporavajućeg člana tiče i tih puteva srca, kao što za njih reče onaj Don Huan Matus: „Jedini dostojan izazov je da se taj put pređe sav, do kraja. I tuda ja putujem gledajući, gledajući bez daha.“ Ne znam kako bih drugačije opisala taj put kroz Kršeljev mramor. Jedino moram istaći da su mi Vojo, Igor, Džoni, Vlado, samim

svojim prisustvom i praćenjem kako se snalazim, često pružanjem ruke, a bogami i snage, pomogli da se bezbjedno izvučem iz tog Kršeljevog zagrljaja. Istina, Džoni mi je u šali rekao da moja članarina, poslije Kršeljevog mramora, treba da bude 300 maraka, ali ja sam to shvatila kao „vučji“ način da se kaže kako je bilo nezaboravno! Ja bar neću ništa zaboraviti od onog što su oni učinili za mene, a najviše Vojo i Igor. Pogotovo ne mogu zaboraviti ono zajedničko preskakanje duboke pukotine i trčanje prema suncu, uz nakošenu kamenu ploču...

Pa kad, konačno, dođete na najveći vrh tog trovrh - zuba, znate da ste se najviše uspjeli u sebi, ali i da ste to učinili kao zajednica. Osjetite kako na vrhu diše istina. I da je uspon završen tek kad dišete s njom. Tek tada znate da ste svakom sve oprostili, pogotovo onima koji nemaju potrebu ni za jednim od ta dva uspona. Pošto nam je do kombija na Ublima trebalo 2,5 - 3 časa hoda, zbog predstojećeg smračivanja, 15 časova je bio krajnji rok za polazak. U tih petnaestak minuta obavili smo najpotreb-

Info

PD „VUČJI ZUB“ TREBINJE

Telefon: +387 65 753 896 (Igor);
+387 65 876 821 (Aleksandar); +387 65 878 114 (Ana)
E-mail: vucji.zub@gmail.com
www.vucjizub.org

nije, malo predahnuli i bacili se na silazak! Tek u neko vrijeme smo se sjetili da se nismo fotografisali na vrhu. U prvom trenutku vam bude žao, a onda shvatite koliko je to, u odnosu na sve što ste gore dobili - nevažno.

Naime, uspon vam je već pokazao koliko su nebitne mnoge stvari kojima, iz ovog ili onog razloga, pridajete neku važnost. Prosto vam se otkrije kad idete tim putem koji ima srca...

TEKST: VESNA KEŠELJ
PHOTO: IGOR ŠKERO

Volujak

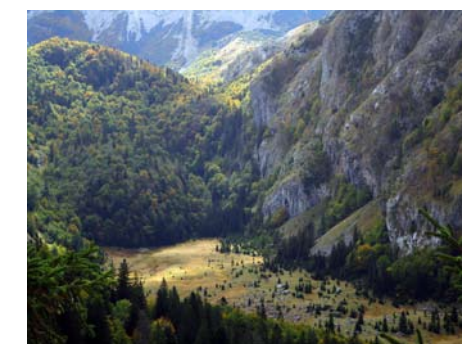

Sarajevski visokogorci sjedili su pred šatorima sa pogledom ka teget plavom nebu, te vrhovima Maglića, Bioča, Trzavke, Vlasulje, Trnovačkog Durmitora koji ga podupiru...

Rijetko ko odlazi na Volujak u aranžmanu koji smo mi sami sebi organizovali. Polazimo u ranim jutarnjim satima, grabeći prve zrake sunca već na Prijedoru. Tu ostavljamo automobile, uredno kupimo i pakujemo šatore i opremu, te sa vjetrom u leđa žurimo širokom, dobro poznatom stazom koja je na par mjesta prekinuta kamenim gro- madama odronjenim sa vrhova masiva. Uskom stazom, preko sitnog pješčanog sipara, stižemo na markirani strmi puteljak koji vodi kroz borovu šumu do u Suhu jezerinu. U dnu Jezerine dočekuje nas hladni zrak i mrazni pokrivač. Koliko god mi željeli da

BiH

Pinom je obeležena približna pozicija Volujka u Bosni i Hercegovini.

Volujak je zapravo jugozapadni je dio planinskog masiva Maglić-Volujak-Bioč, i smješten je između rijeka Sutjeske, Drine, Pive i Vrbnice

lijepi topli dani duže traju, kasni oktobar pokazuje i zimske draži. Cilj nam je preko Trnovačkog jezera, Rudinih koliba popeti se na Studenac, jedan od vrhova Volujka te nastaviti grebensku turu dugu sedam kilometara do krajnjeg vrha Badnja i vratiti se nazad istim putem.

Posmatrajući panoramu vrhova koji se vide oko nas, čovjek ne može, a da ne razmišlja o nastanku ovoga raznolikog pejzaža i uticaju moćnih prirodnih sila koje su učestvovala u tome. Njeda ova dva veleljepna masiva Maglića i Volujka, kojem se još pridružuje i markantni Trnovački

Durmitor ljeti hladi, a zimi grije srcoliko jezero sa svojim zeleno-plavim tonovima. Na visini od 1.517 mnv, to isto jezero daje upečatljivost miru i tišini koja nas okružuje unoseći je i u prostor kojim dominiraju stjenovite litice, oštri, ka nebu okrenuti vrhovi, zlaćane livade i pašnjaci. Pogled nam luta ka uzvišenju i sedlu Studenca gdje smo naumili proveći noć. Iza nas su ostale Rudine kolibe i bistri hladni planinski izvor. Staza je kamenita i strma, prošarana sa zlaćanim travnatim busenjem i mirisnom zelenom klekom okićenom ponegdje zre- lim crvenim šipurkom.

KAMP

Ispod samog sedla Studenca nailazimo na izvor, te obnavljamo zalihe vode. Potražili smo zaklonjeno mjesto za kamp. Pogled koji se pred nama otvara iz naših malih pećurkastih kućica ne može se opisati riječima. Sve je ukombinovano bojama, oblikom i ljepotom pejzaža oko nas. U dolini ispred je Trnovačko jezero, privlačno i značajno onako i onoliko, koliko je čista voda u njemu. Mnogi prolaznici, putopisci, bili su zadivljeni ljepotom ovoga jezera i živopisnom panoramom koja ga okružuje. Našu pažnju privukla su uzvišenja desno od našeg kampa, vrh Studenca i Široko točilo, dok se iza nas u svojoj ljepoti odmara masiv Lebršnika.

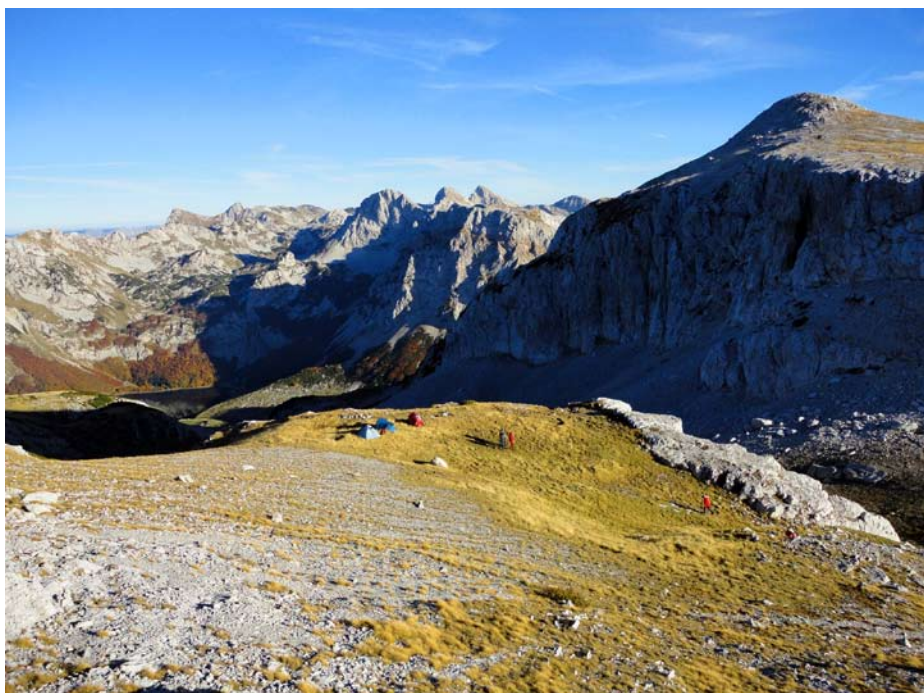
Kamp je postavljen, malo se i odmorilo. Pošto smo već postigli željenu nadmorsku visinu priuštimo sebi šetnju uz zalazeće sunce na ta dva vrha. Pošli smo, došli smo, popeli se i vratili u kamp puni novih utisaka i planova za novi dan. Odsjedili smo pred šatorima sa pogledom ka teget plavom nebu posutom milionima najsajnijih zvijezda koje se ogledaju u jezeru, te vrhovima Maglića, Bioča, Trzavke, Vlasulje, Trnovačkog Durmitora koji ga podupiru. Prvo jutarnje sunce izmamilo nas je svojom svjetlošću. Kafa, doručak, svako sa svojim mislima... Pokreti prećutno dogovoreni, pakovanje i nastavak puta.

KA BADNJU

Volujak je druga po visini planina u BiH, na granici je sa Crnom Gorom. Studenac je vrh koji pripada Bosni, a njega smo popeli dan ranije. Sa jutrom krećemo na grebensku turu dugu sedam kilometara do krajnjeg vrha Volujka - Badnja. Jutarnji pov-jetarac, široke grebenske zlatno-žute livade, nebesko plavetnilo i sunce koje grabi ka zenitu daju nestvarnu sliku. Budni smo i koračamo, upijamo svaki novi dio prirode pred nama. Kompletan masiv Maglića, iza Vučevo, ispod egzotična prašuma Perućica, kanjon Sutjeske, Čemerno, Zelengora... Gdje pogledati!? Lebršnik iza nas - kameni stražar... Šta reći, nemamo više ni daha, pogled nema vremena ni zaustaviti se na jednoj ljepoti već je tu druga i tako sve dugih, a kratkih sedam kilometara.

Popeli smo se na Kocijan (2.126

mnv), pa onda malo grebenom i na Previju (2.276 mnv), pa opet grebenom i zlaćanom livadom. Put nas potom vodi ostrim stjenovitim grebenom zalazeći

u kamena prostranstva do krajnjeg vrha Badnja (2.242 mnv) i najljepšeg pogleda u cijeloj ovoj priči. Ispred nas živopisna panorama: četinarske i bukove šume,

prostrane livade, uzvišenja i oštre stijene, kanjon i rijeka, te vijugavi puteljci do sela i zaselaka. Slikali smo se, upisali se u knjigu i teška koraka krenuli nazad. Odlučili smo se na predah uz sendvič malo iznad sedla Studenca.

POVRATAK

Razgovor uz uživanje u svakoj zruci sunca usporavaju nam povratak, puni smo doživljaja i uzburkanih osjećanja. Svi bi istovremeno željeli nešto reći, pitati... Onda odjednom tišina kao da smo sami sa sobom i prirodom. Skriveno dole u listopadnoj šumi izviruje jezero. Kafa će se piti na njegovim obalama, uz pogled na igru sjena zalazećeg sunca. Odmor će dobro doći, pred nama je šumska staza do Suhe jezerine zatim uspon do auta, taj posljednji kilometar uvijek je najteži, što zbog umora, što zbog odlaska.

Do auta smo stigli u ranim večernjim satima, prepakovali se i krenuli nazad. Svi zadovoljni, malo umorni, puni utisaka, prelijepih fotografija zaključujemo da je grebenska vikend tura na Volujak bila pravi pogodak i novina za sve nas.

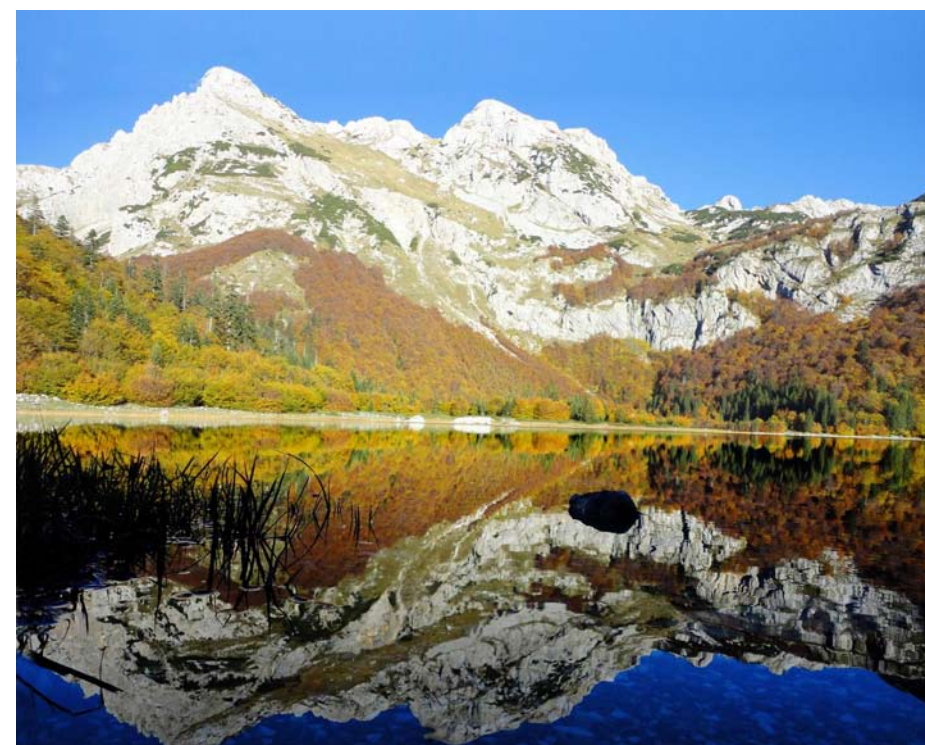
SAMELA ZELIĆ
KLUB VISOKOGORACA
SARAJEVO

Info

Do visine od 1.600 m Volujak je pod bukovom i četinarskom šumom. Iznad te visine su travnjaci. Podnožjem planine ide put Foča-Gacko.

Nadmorska visina naselja Gacko je 956 m. Prosječna nadmorska visina opštine Gacko je preko 1000 m nadmorske visine. Visinska razlika između najviše (Volujak 2336 m) i najniže tačke (Vratar 710 m) je 1626 m.

Gatačka opština je poznata po bogastvu raznovrsne niske i visoke divljači, ptičijem svijetu, ribi potočnij pastrmci i endemskoj vrsti gaovica, a nije isključeno da u kraškim pećinama ima i čovječije ribice.

Planinski
vrhovi
u Srbiji

Iz štampe je izašla knjiga Ise Planića „Planinarski vrhovi Srbije“, koja je svojevrsni podsetnik i spisak atraktivnih planinarskih destinacija...

Knjiga „Planinski vrhovi Srbije“, autora Ise Planića detaljno opisuje planinski reljef Srbije i urađena je kao vodič, prvenstveno namenjen planinarima, ali u mnogome može da pomogne i rekreativcima i ostalim zaljubljenicima u prirodu. Ovo je pre svega spisak vrhova, bez njihove kategorizacije, jer je, kako kaže autor, knjiga zamišljena kao podsetnik, priručnik i baza podataka koja planinarskoj i široj javnosti ukazuje na bogatstvo i raznolikost planinskih predela Srbije.

Cena knjige je 1.000 dinara. Knjigu možete da poručite od autora putem sledećih kontakata
e-maila: planiciso@hotmail.com
ili telefona: 065/809-40-65

Gvozdačke stene i Sokolina

Grupa planinara iz **Beograda** uživala u jesenjim danima i planinskim krajolicima **Zapadne Srbije**...

Dok je oktobar tonuo u jesen, ta subota se zaglavila u meni. Prelazeći preko Debelog brda, već sam slutio, kroz musavo staklo autobusa, prelazne oblike jarkih boja. Malo ispod sela Pašina Ravan, izbauljaše na cestu, 50 poklonika planine. Zgužvane odjeće i svježe opeglanih osmjeha napraviše pristojnu kolonu, upućenu ka predjelu, koji se čvrsto vezao za Povlen. Makadamskim putem zagrijavamo nožne mišiće, dok kroz vene struji jeza, zagrijana toplim, sunčanim jutrom. Veseo žagor i zujanje foto-aparata, remeti neopterećujuću tišinu. Dok sa Slavišom tabirim, duboko ekološke teme, grlim očima livade, ponad kanjona Trešnjice. Valjda, da bi diskusiju doveo do usijanja, vadi malu, metalnu čuturu i u kojoj se bučkala „metaxa“. Gutljaj grčkog proizvoda, prefinjenog ukusa, učini da se prebacimo na više opažanja okoline. A imalo se šta!

ZANIMLJIV SUSRET

Kako nas je put vukao za noge dodajući visinu, tako se krajolik otvarao pogledu, kao uzbuđljiva knjiga, već sa prvim stranama. Odvajanje sa puta na livadsku stazu, čuvala je drvena klupa. Na klupi Baba i Deda, malo začuđeni, ali raspoloženi za upoznavanje. Ćeda krasi bijela košulja, šajkača i plave patike, a baba, ubrađena šarenom maramom i ogrnuta dedovim osmijehom, kao i vunanim puloverom, mirno drži ruke na cegeru i pogleda u gumene opanke. Na saznanje da smo planinari, ote joj se začuđen komentar: „A, jel vas šta plaćaju za to, da se verete ovuda, djeco?“ Neko dobaci: „Ne, bako! Mi plaćamo“. Simpatična baka odmahnu glavom, presavi onaj ceger na pola i reče: „Eto! Svakakva vre-

Info

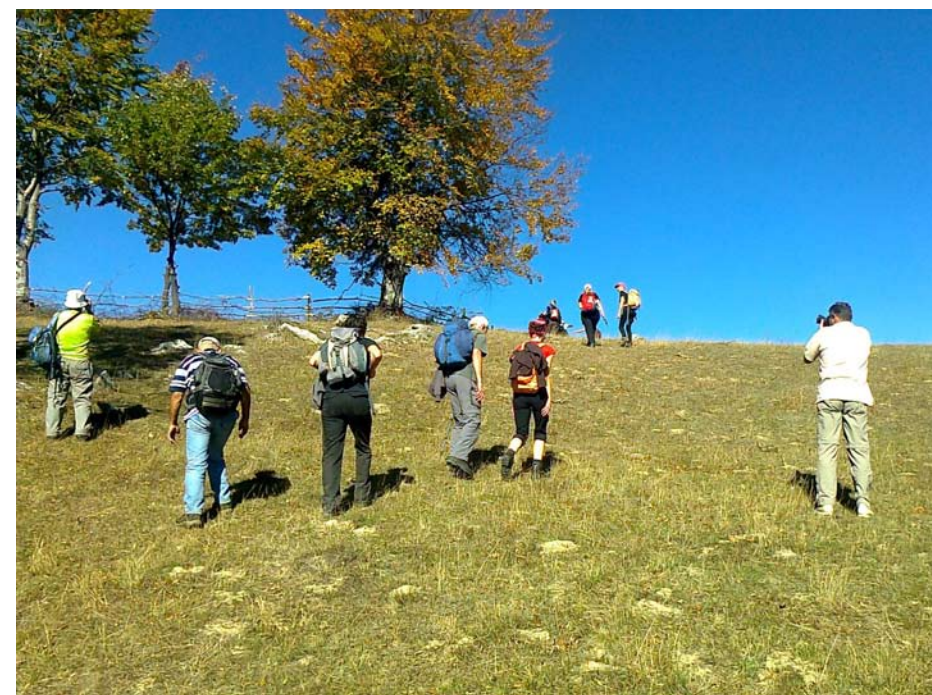
Ako vas tekst **Branislava Makljenovića** zove u avanturu, do ove lokacije možete stići iz pravca Valjeva, Bajine Bašte i Kosjerića. U neposrednoj blizini nalaze se Specijalni rezervat prirode „Kanjon reke Trešnjice“ i Predeo izuzetnih odlika „Klisura reke Gradac“.

mena dođu...“ Ćed veselo podiže pogled sa patika i preko babinog rupca nas isprati: „Ma, nek vam je sa srećom! Mora i to neko...“

Nekako mi bi žao, ostaviti ih na klupi, zagledane u zaravan Jablanika, a ne razmjeniti još koju riječ. Ali, šta su riječi!? Za nekoga samo monotoni zvuk iz grla, a nekome melem na dušu...

Dok sam se prenuo iz kratke sjete, koloni sam gledao u zadnji kraj. Marija i Vesna su, neumorno, slikale, pa se rado predah njihovim objektivima. Sa Slavišom nastavih temu koju nismo ni počeli... Ogromne proplanke, stjenoviti greben je uokvirio i odbio prema kanjonu. Trešnjica nam se otvarala iz daljine, davno usječenim procjepima. Sa druge strane rijeke, Bobija - podatno gola u podnožju i stidljivo, šumom, obučena po vrhovima, blistavo mi je zjenice razbila u parčad. Ta muza od planine, mirno se plegla po horizontu, kao prelijepa žena, dok čeka da je slikar oslika u akt. Ostadoh tako, vijekovima, srastao sa stijenom i obavijen mirisima.

UHVAĆENI U ZAMKU JESENI

Ipak, treba popeti i vrhove grebena, pa oživjeh i pristigoh ostale. Po kamenjaru smo se raštrkali, jedući doručak iz ranca. Vireći sa vidikovca, kroz požutjelo lišće, ukaza se Drina. Zelenom dolinom je odmicala zagrljaj planina i pretvarala je seoske oaze. Ponad Drine, mrko se opružila Tara, dajući nepreglednu sliku, raščupanog šumovitog masiva. Dok mi je Bobija zaustavila disanje, kotrljanje oka preko sela iznad Drine držalo je usta potpuno otvorenim.

Moralo se dalje. No, svi smo bili uhvaćeni u zamku jeseni pred umiranjem, pa nam je postalo svejedno, kojom stazom i gdje je cilj. Lako kao povjetarac, penjali smo Svilenu stijenu i kačili poglede za krila bjeloglavih supova, koji su carovali, tim dijelom neba. Okrajak Crvene stijene prizva nas sunčanim odsjajem i podosmo i njoj u susret. Malo se razmiljujući, po gustim šipražjem zarasloj stazi, dođosmo do ograđenog, dugačkim parmacima, seoskog imanja. Dok sam čekao da se okupimo pred nastavak pješčenja privuču mi pažnju veliki bor iznad puta. Stajao je sav markantan, okružen sa nekoliko breza i igrao igru vjetra. Dugim, zelenim iglicama je dodirivao, osušeno, lišće, najbližoj, bjelokoroj ljepotici, dok se, lagano, uvijala granama, ispuštajući zvuke, kao iz nekih, baršunastih zvona... Neko se prodera: „Ko prođe zadnji, neka zatvori kapiju!“ Okupljanjem cijele ekipe na raskrsnici ispod Crvene stijene, prekide se, ljubavna čarolija dva bića iz šume... Jedni pođoše bližom stazom, zaobilazeći greben, a druga grupa se spustila do prvog sela, kojeg smo gledali sa Sokoline. Ubrzo voda, dovedena sa izvora, učini našu žeđ prošlošću. Put je skretao lijevo iznad prve kuće. Baka ja stajala sama. Reče da je juče davala godinu mužu i da bi voljela da svratimo na kafu... Hvala baki! Mi smo iz grada i stalno žurimo. I tada smo žurili da vidimo srpskog vampira-

Srbija
Pinom je obeležena okvirna pozicija opisane lokacije.
Ovaj deo Srbije je lako dostupan zbog više putnih pravaca koji povezuju veća naselja u okolini.

Savu Savanovića, u polumraku prastarih vodenica. Prolazeći oblim livadama, ka regionalnom putu, stijene su nas posipale crvenilom ukradenim sa lišća ponosnog Javora.

Drumska kafana nas je sačekala iza jednog ćoška i ugostila hranom i pićem. Dok smo se postepeno vraćali u realnost, vodiči rekoše da je kasno za vampire. Bez mnogo žaljenja, svi se posvetiše hedonizmu. Vampiri i onako stanuju u glavama. Svako će sa svojim da se pozabavi...

BRANISLAV MAKLIJENOVIĆ

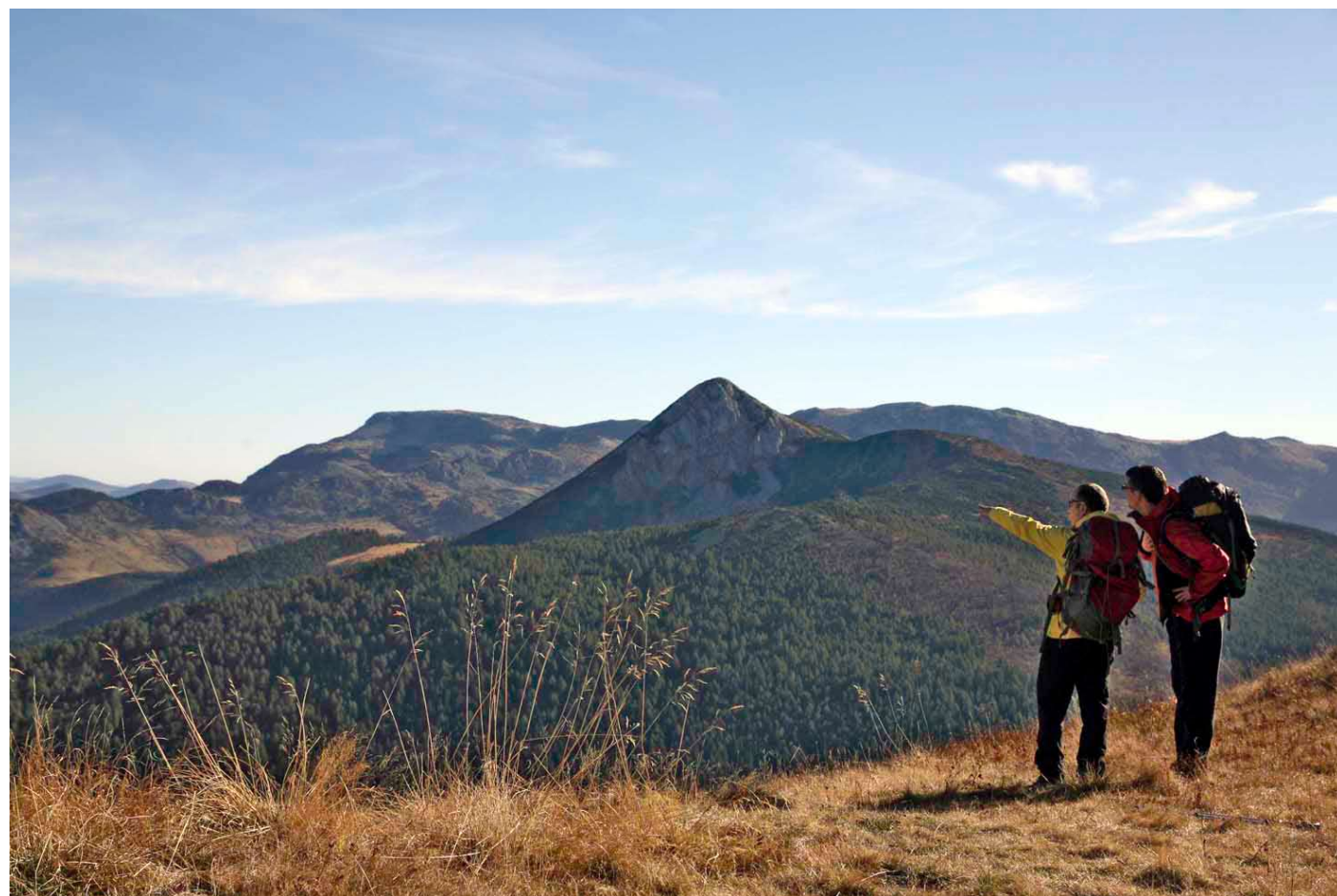
HAJLA

Tri planinara iz **Srbije** uputili su se na **Hajlu (Crna Gora)**, kako bi iskoristili lepo vreme i uživali u prirodi u druženju sa domaćinima...

Crna Gora
Pinom je obeležena okvirna
pozicija opisane lokacije.
Do podnožja Hajle dolazi se
iz pravca Novi Pazar (Srbija)
- Rožaje (Crna Gora).

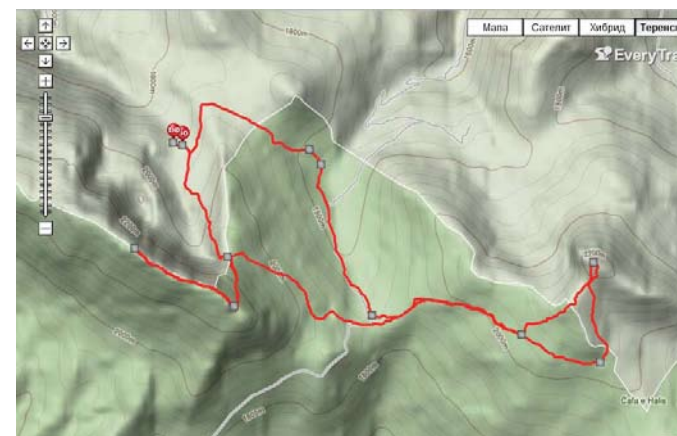
Popuno neočekivano, ostadosmo bez grupe koja je trebala da planinari po Hajli na severoistoku Crne Gore. Ipak, nas trojica najtvrdoglavijih, odlučili smo da sa jedim autom odemo na akciju. Na ruku nam nisu išli ni neviđena saobraćajna gužva na izlazu iz Beograda, ali ni kvar na kolima. Uz dosta truda, dospeli smo na naše odredište nešto iza ponoći. U Rožaju nas je dočeka naš prijatelj Feko koji nas je svojim terenskim vozilom prebacio u planinarski dom „Grove“ podno grebena Hajle. Od Rožaja do doma ima oko sat vremena vožnje dosta zahtevnim makadamskim putem. Upravo zbog toga, planirski dom „Grove“ prava je planinarska kuća, lako dostupna svakom planinaru, a opet dovoljno nedostupna svima koji

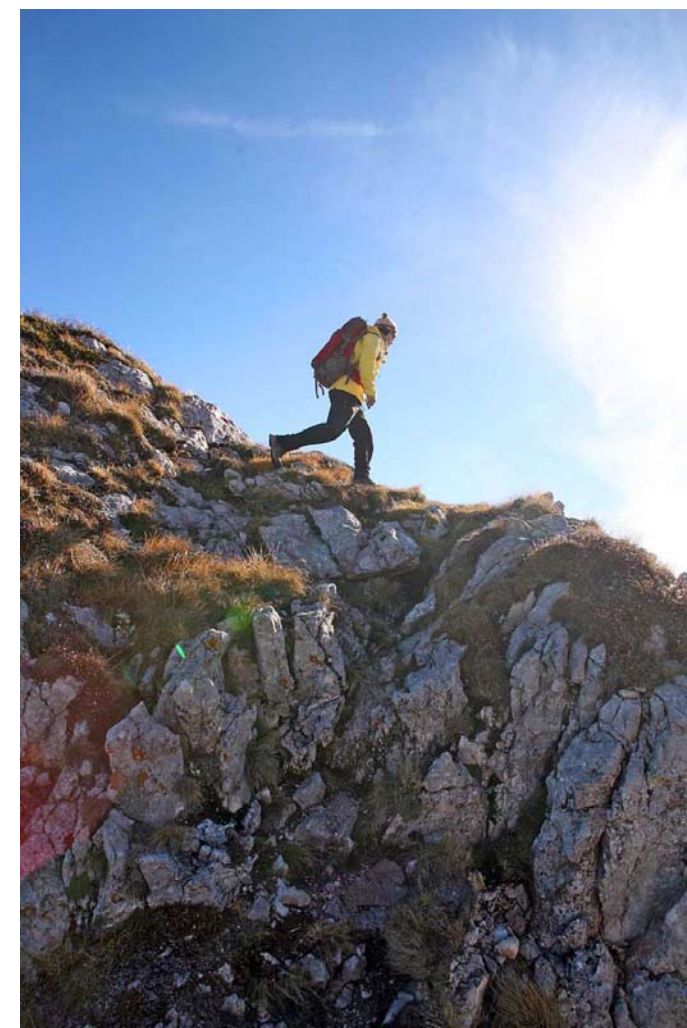
bi lako mogli naneti štetu neditrutoj prirodi u ovom kraju.

Svanulo je sunčano jutro i bilo je odmah jasno da mi gomila garderobe od „toplo“, pa do „za minus“, neće biti potrebna. Od doma kreće nešto strmiji uspon do sedla. Izlaskom na njega javlja se prvi lep vidikovac i pogled ka obližnjoj Ahmici. Staza dalje vodi desno prema grebenu Hajle. Izlaskom na greben dolazi se do drugog vidikovca sa fantastičnim panoramskim pogledom na masive kao što su: Moka gora, Šar planina, Prokletije - Maja Jezerce, Karanfili, zatim skroz desno Komovi...

Krećemo se dalje grebenom. Staza nije zahtevna, ali na ovom delu staze je potreban oprez za vreme zimskih uspona zbog obično velike snežne strehe

Preuzmite trekove klikom na fotografiju. Gore: Trek Hajla i Ahmica; Dole: Trek Grope - Rožaje

Preko grebena Hajle do izazovne Ahmice: Ahmica je nešto niži vrh, ali je strmiji uspon i bez markacije

Info smeštaj

Planinarski dom „Grove“ (1.938 mnv) raspolaže sa 40 udobnih ležajeva na palčama - alpski stil. U domu ima vode, a postoji i mokri čvor, dnevni boravak sa kuhinjom i uslovima za spremanje jela, ima šporet na drva i peći za grijanje u sobama na spratu, tako da se i u veoma hladnim danima u domu se ne moraju koristiti vreće za spavanje. Dom nosi ime „Grove“ po istoimenom mjestu gde se nalazi, a sagrađen je i useljen 2008. godine. Sagrađen je na ovom mjestu u znak sjećanja na nastradalog planinara **Mavrić Safeta Čaka**, inače člana PSD „Sandžak“ iz Novog Pazara, koji je tragično izgubio život na Hajli 6. januara 1997. godine.

Telefon: + 382 67 285 393 (Feka Kurtagić)

E-mail: fekaski@t-com.me

nad ponorom sa desne strane grebena. Brzo stižemo do vrha Hajle (2.403 mnv), a do njega je potrebno optimalno oko dva sata pešačenja. Mi smo stigli nešto brže i zaključili da ćemo, ako krenemo nazad u dom, stići ponovo na doručak. Odlučili smo da improvizujemo kružni trek i da krenemo prema Ahmici (2.272 mnv).

Sledi spust nazad na prvi vidikovac sa koga se vidi pomenuti vrh. Zatim se krećemo padinom kroz

rastinje bora krivulja, kozjim stazama da bismo izbili na pašnjak. Ovaj deo ka Ahmici nije markiran. Posle velikog proplanka, ulazimo u retku šumu. Imali smo sreće da nabasamo tačno na šumski put. Ispred nas se isprečilo brdašce koje se zove Ujkin Krš. Zaobišli smo ga da ne pravimo bespotrebni uspon i prišli Ahmici s leđa, što bi se reklo. Zatim sledi strmi uspon, strmiji od penjanja na Hajlu bez obzira što je ovaj vrh nešto niži.

Na ovom vrhu smo napravili dužu pauzu i uživali u prirodi i čistom vazduhu. Na horizontu su se počeli sakupljati oblaci najavljujući moguću promenu vremena. Silazimo, ovaj put pravo preko Ujkinog Krša, čisto da trek bude malo zanimljiviji. Uskoro ponovo dolazimo na poznati nam široki zemljani put koji vodi prema domu, gde nas domaćini čekaju sa večerom.

Dom je nov, udoban i topao, sa vrlo zanimljivom prostorijom za druženje sa kuhinjom. Ona je pravi mali muzej sa starim planinarskim i skijaškim predmetima, predmeta iz svakodnevnog života i starijim i novijim fotografijama.

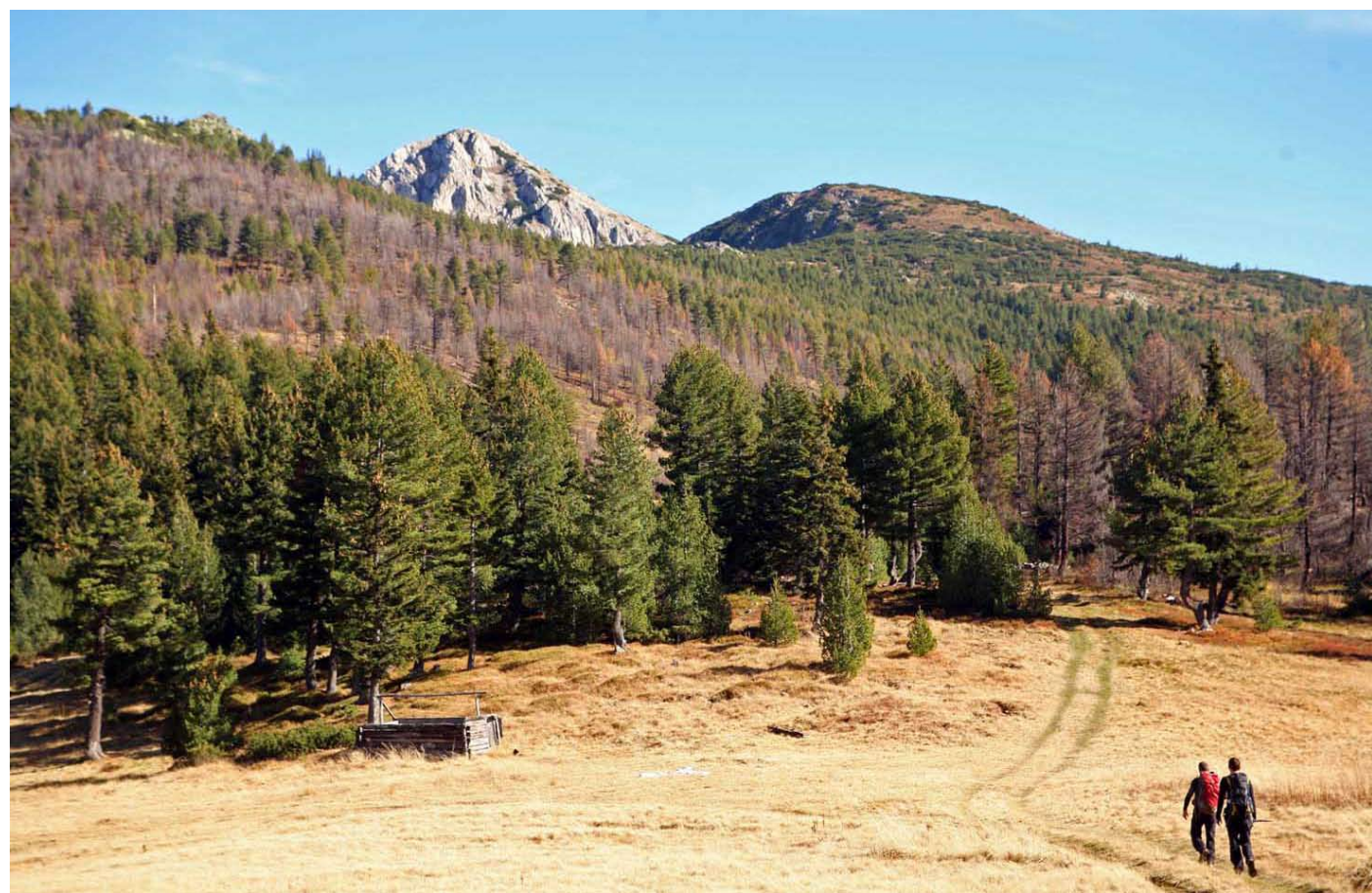
Kralj gljiva iz Rožaja
Msje Džon Vej (bez N)

Sutradan smo odlučili da još malo razmrdamo mišiće, pa smo odlučili da se u Rožaje spustimo sa opremom bez terenskog vozila. Od doma Grope do centra grada je potrebno oko tri sata hoda. Improvizovana staza vodi u početku kroz gusto rastinje bora krivulja, a zatim prelazi na široki šumski put. Trek koji sam priložio je najkraći put do Rožaja (nije ista staza kojom ide terensko vozilo). Ipak, preporučuje se da se koristi kada se ide na dole do grada, obrnuto je suviše naporan uspon.

Preporučujem svima dolazak na ovu planinu, zbog prelepe prirode, doma i dobrih domaćina.

JOVAN JARIĆ

Kapetanovo i Manito jezero

Članovi „**Montenegro Outdoor teama**“ iz **Podgorice (Crna Gora)** povelu su planinare u neponovljivu jesenju avanturu...

Subota popodne. Završena radna nedelja. Iako odlazim na ture samo nedeljom (zbog poslovnih obaveza), moja radost počinje već u subotu popodne pakovanjem ruksaka i spremanjem za sutrašnju turu. A sutra osvajam „Stazu velikog jastreba“ (kako je naš vodič dao šaljivo ime turi), sa članovima organizacije „Montenegro Outdoor team“ iz Podgorice.

Kada me ujutro probudio sat još je bio mrak, ali želja za planinarenjem je jača od svakog sna. Krećem kolima iz Bara ka Podgorici gdje se nalazim sa gupom. Dvade-

setak planinara i ljubitelja prirode se ukrcava u kombi i polazi ka Moračkim planinama. Od Podgorice se vozimo preko Nikšića i Župe (oko 80 km - 2 h) i dolazimo do naše početne tačke - Bara Bojovića (1.500 mnv), odakle se pruža makadamski put koji vodi ka jezeru. Izlazimo iz kombija i uživanje počinje.

Raj za oči! Ispred nas slika širokih livada zlatno-žute boje, oivičena prelijepim Moračkim planinama. Ispred nas Veliki i Mali Žurim, omiljeni foto-motiv svih planinara. Od pogleda na Mali Žurim zastaje dah. Rado bih se izdvojila od grupe i krenula u njegovo osvajanje, ali sam vjerovala da ništa manje neće biti fascinantno Kapetanovo i Manito jezero, što se kasnije i potvrdilo.

PRVO JEZERO

Nakon kratkotrajne pripreme krećemo ka Kapetanovom jezeru. Kako smo dobili informaciju od vodiča,

do jezera ovim makadamskim putem ima oko šest kilometara. Uspona gotovo i da nema. Nosim ruksak pun do vrha i ako svaki put kažem „E, sledeći put neću nositi ovoliko stvari, ni hrane, ni ovaj veliki fotoaparat!” Ali sve ostane na tome - sledeći put! Srce počinje sve jače da lupa i disanje postaje ubrzano. Tako uvijek prvih dvadesetak minuta, a kasnije se uspostavi ravnoteža i sve radi kao sat. Lagano gazimo makadamom i uživamo u pogledu koji nas okružuje. Pašnjaci obojeni jesenjim bojama se pružaju sa svih strana, a sliku upotpunjuju planine koje se okomito uzdižu iznad njih. Sa desne strane nam se ukazuje povećana stijena od čijeg podnožja vode stepenice, ne vidimo kuda... Kako se približavamo shvatamo da je sa druge strane, u samoj stijeni napravljena betonska kućica koja, da nije tu gdje je, izazivala bi negativne komentare, ali ovako - izaziva divljenje. Nastavljamo makadamom ka jezeru. Prelazimo preko manjih potoka, penjemo se preko prevoja i odjedanput - poklon, Kapetanovo jezero (1.678 mnv).

Predivan pogled. Neki silaze do obale, a neki ostaju da iz ptičije perspektive uživaju u ljepoti jezera. Jezerska voda modro-plava, mirna, bistra toliko da se čitav pejzaž oslikava u njoj. Oko jezera katunske kućice koje se i te kako uklapaju u ovaj ambijent (o betonskim kućama koje niču na obali sada neću da govorim, a mislim da se takvo prisustvo ljudskih ruku

u ovom slučaju može izbjeći!). Oni koji malo više znaju od mene, kažu da je jezero bogato ribom, pa se često, na obali, mogu vidjeti pecaroši i kamperi koji koriste ovaj predio za uživanje uz ribu sa roštilja. Pravimo malu pauzu za odmor nakon koje nastavljamo ka Manitom jezeru.

DRUGO JEZERO

Do jezera imamo otprilike 60 minuta hoda. Grupa lagano savladava uspon koji nije tehnički zahtjevan. Bilo je tu iskusnih planinara, ali i onih kojima je to bila prva palninarska tura. Penjemo se uz stalno okretanje ka jezeru, jer je prosto nemoguće odvojiti se od predivne slike koju ostavljamo iza nas.

Sada se tačno između pašnjaka vidi krivudavi makadamski put kojim smo došli do jezera. Ovaj dio staze je krševit... Ali jesmo li u Crnoj Gori ili nismo? Grabimo koracima ka Manitom jezeru. U trenutku kada prolazimo pored neke bare, naš vodič kaže: „Žao mi je ali jezero je presušilo. Nije bilo kiše ovoga ljeta, tako da je od njega ostalo samo ovo.” Pokazuje na neku nebitnu vodenu površinu pored koje stojimo i nastavlja: „Ali na našim turama uvijek postoji alternativa, tako da ćemo se sada popeti na neki vrh”. Malo sam bila sumnjičava što se tiče jezera koje je „presušilo”, ali i srećna zato što ćemo se ispeti na neki od vrhova u blizini i tako sa visine posma-

PRI VRHU PLANINE TREBIJEŠA, NA 1.678 MNV, LEŽI KAPETANOVNO JEZERO DUBOKO PREKO 35 METARA. DO NJEGA SE MOŽE STIĆI IZ PRAVCA NIKŠIĆA ASVALTNIM PUTEM I IZ PRAVCA KOLAŠINA PJEŠAČKIM STAZAMA

Crna Gora

Pinom je obeležena okvirna pozicija Brnjičkog ili Manitog jezera. Lokacija se nalazi na nadmorskoj visini od 1.773 mnv. Dugačko je oko 22 a široko oko 14 metara.

trati čitav pejzaž. Nastavljamo tako travnatom stazom da hodamo ka „vrhu”. Savladavajući blagi uspon dolazimo do prevoja i shvatamo da se naš vodič šalio kada je rekao da jezera nema.

Za razliku od Kapetanovog jezera, do Manitog (1,764 mnv) ne postoji put kojim bi se moglo doći motornim vozilom. Ova činjenica mu, po meni, daje još veću vrijednost. Priroda netaknuta. Boja modro plava. Svi skidaju rančeve sa leđa, vade podloge i bacaju se na njih. Vrijeme je za pauzu za „topli” obrok. Sjedeći tako pored jezera gledam u vrhove koji se izdižu iznad i mame me da ih osvojim. Ustajem se i krećem. Ima još zainteresovanih, tako da nas šestoro krećemo da se penjemo. Penjali smo se travnatom podlogom. Nisam primijetila stazu do gore, ali nije ni bila potrebna s obzirom da teren nije bio zahtjevan. Za dvadesetak minuta smo se našli na vrhu. Pogled predivan. Vidimo cijelo jezero i ostatak naše grupe koji uživa u leškarenju pored njega. Odmaramo kratko i nastavljamo dalje. Troje odustaju a „professor”, „biciklista” i ja nastavljamo grebenom put sledećeg vrha. Uživam u hodaњу po grebenu. Za petnaestak minuta smo na sledećem vrhu.

A pogled odavde se riječima ne može opisati! Kao što je jedan od vodiča rekao: „Odavde se vidi cijela naša današnja tural!” Kapetanovo i Manito jezero i Moračke planine između kojih se skrivaju. Pravimo foto pauzu i krećemo da se spuštamo. Ali, naravno nećemo istim putem nego produžavamo dalje. Spust je bio niz strme litice ovog grebena, malo tehnički zahtjevan ali ujedno i mnogo uzbudljiv. Nas troje pomažemo jedno drugome kako bi se spustili bez problema.

POVRATAK

Ubrzo se nalazimo pored jezera i priključujemo grupi koja je već spremna za pokret. Vraćamo se istim putem preko prevoja, zatim krševitim dijelom, potom se spuštamo travnatom stazom dolazeći do Kapetanovog odakle nastavljamo već poznatim makadamom do Bara Bojovića. S obzirom da moramo da žurimo

Info

„Montenegro Outdoor Team” (MOT) nastao je u januaru ove godine. Cilj organizacije je promovisanje zdravih stilova života kroz planinarenje. Predsjednik je Radonja Srdanović. Možemo se pohvaliti da smo od samog početka imali veliki broj organizovanih tura po Crnoj Gori sa velikim brojem mladih ljudi.

Kontakt telefon: +382 67 742 600

da nas ne bi uhvatio mrak, biramo alternativni put i sada se spuštamo malo tehnički zahtjevnijim kamenjarom. Nakon hoda ovim putem, dolazimo do livada ispresijecanih potocima i kanalima, dodajemo ruke jedni drugima i preskačemo sa jedne obale na drugu. U daljini vidimo dva šarplaninca koji sjede ispred tora i podignute glave posmatraju... Činilo mi se, kada bi im se neko od nas bar malo približio, da bi odmah krenuli u odbranu svojih ovčica. To im je i posao!

Nakon 2 sata i 20 minuta pješačenja dolazimo do katuna gdje nas čeka kombi. Pozdravljamo se sa seljankom koja je tu da nahrani svoju stoku, ukrcavamo se u kombi i krećemo ka Podgorici. Mrak je već počeo da pada. Svi smo se umirili, vjerovatno svak sa samim sobom sabira utiske sa današnje ture.

U Podgorici smo oko 21 sat. Palim svoja kola i nastavljam do Bara. Ovo mi najteže pada - vožnja do Bara posle napornog dana... ali osjećaj zadovoljstva i sreće zbog još jednog dana provedenog u predivnoj prirodi čine da se taj umor i ne osjeća. Sjutra ponedjeljak! Počinje radna sedmica ali i odabir ture za naredni vikend!

TEKST I FOTO: TANJA PEROČ

Sjeverni Velebit

Grupa planinara iz nekoliko gradova **Bosne i Hercegovine** krstarila je na obroncima **Sjevernog Velebita (Hrvatska)**...

Svi mi imi imamo dane kada želimo da uživamo u nečem posebnom. Meni je posebno lijepo i uživam kada odem na planinu gdje prethodno nisam bila. Novi pogledi, novi vidici, novi mirisi.

Ovoga puta ideja se rodila kada je moja drugarica Jela rekla: „Hajmo

negdje na turu“. Ja se sjetih lanskog i preklanskog jesenjeg Velebita, pa rekoh: „Hajmo Jelo na Sjeverni Velebit - gore nismo bile“. Pomislila sam u sebi kako su naši jesenji pohodi Velebitu postali tradicija, jer smo na Južnom i Srednjem Velebitu bili prethodne dvije godine. Jela se

nažalost u međuvremenu predomisli i otišla na Čvrsnicu. Ja Čvrsnicu strašno, strašno volim i meni je jedna od dražih i ljepših planina, ali meni „šejtan“ ne daje mira, išla bih negdje gdje nisam bila. Nešto kopka, i opet se vraća na Velebit. Raja govori: „Ama daleko je toliki put samo za vikend!“, a ja se sjetim kako puno toga do sada ne bih vidjela da sam htjela komociju u vremenu.

U tom pade dogovor s Emirom i Lukom. Luka će pokupiti raju iz Banja Luke, a Emira, Aidu i mene u Sarajevu. Četvrti član Boki nam se razbolio, da li od hrane, da li od virusa ili Velebita to nismo znale. Dogovor je da se nađemo u Bihaću. Naravno, Banjalučanima je drago, konačno jedna planina koja je njima bliža nego nama. I tako upalimo malog Emirinog zmaja i spičimo nekih četirstotinak i više kilometara do doma Zavižan.

Put je bio dug i stigismo oko ponoći autom do samoga doma, gdje nam je ljubazni domaćin Ante, po zanimanju hidrometeorolog, os-

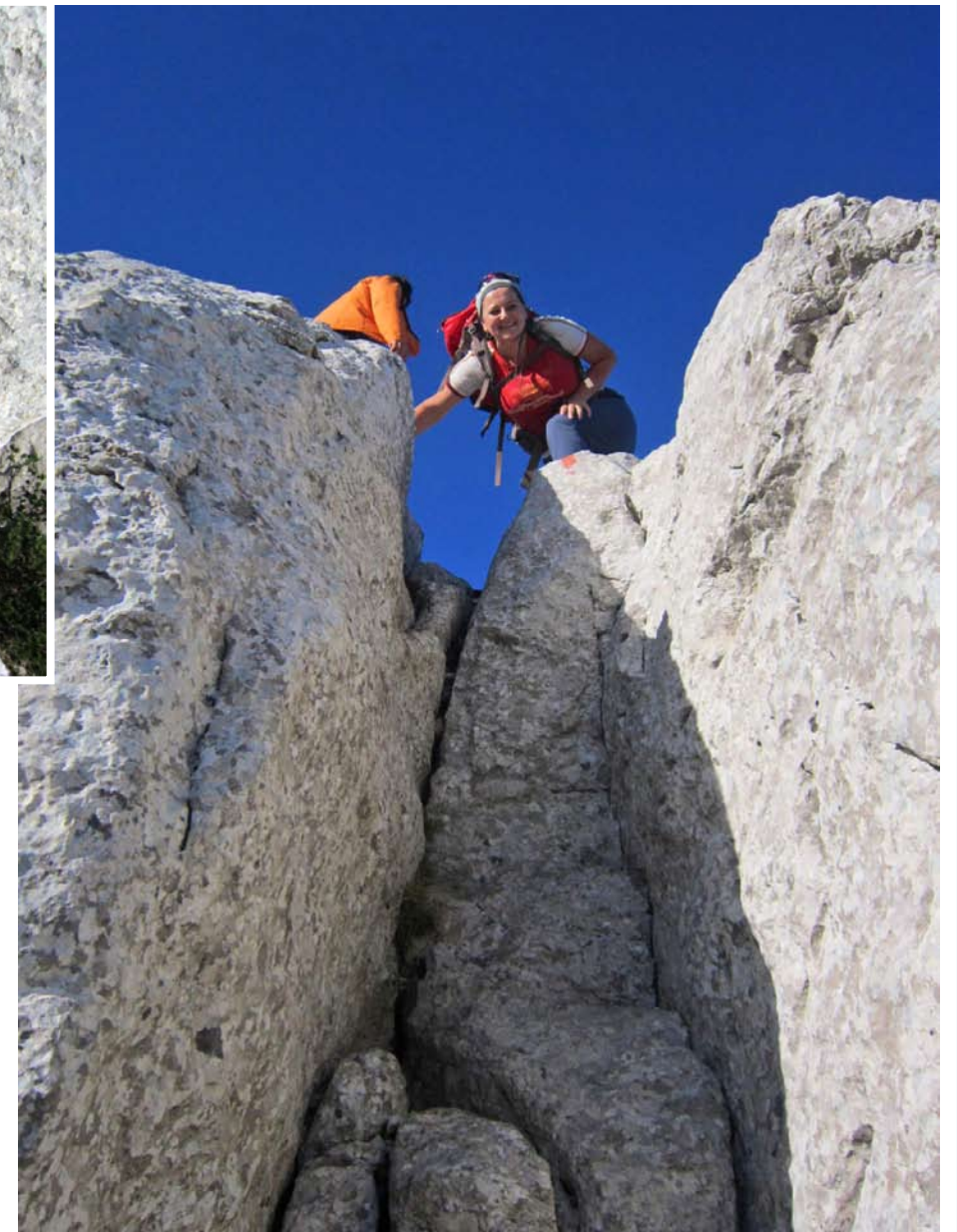
MEĐU NAJPOZNATIJIM LOKALITETIMA U PARKU SEVERNI VELEBIT SU ZAVIŽAN, VELEBITSKI BOTANIČKI VRT, PREMUŽIČEVA STAZA, ŠTIROVAČA, ALAN, LUBENOVAC, NO IMA TU JOŠ JEDNAKO ATRAKTIVNIH MJESTA

tavio otključana vrata i dobrodošlicu na stolu.

Ujutro laganini bez srkleta sedmočlana ekipa kreće prema Malom Rajincu, najvišojem, ali ne i najljepšem vrhu Sjevernog Velebita. Nemojte me pogrešno shvatiti. Teško je uopšte odrediti šta je najljepše, sve je lijepo i naravno sve je to individualan doživljaj, a zavisi i od raspoloženja i trenutka. U sebi poredim ovaj dio Velebita sa onim što sam do sada vidjela. Svaki je lijep na svoj način. Sjećam se čuvenog Anića kuka i Lipe staze i čarobne kućice na Strugma, ama lijepi su, onda svih tih dabrova po Srednjem Velebitu, fantastičnih stijena, Prpinih stepenica, Bačića kuka i gledam ovo. Ovo je novo i odmah je ljepše. Razmišljam, ne mogu da se odlučim.

Ovdje je jesen uveliko stigla, lišćari raznih boja i četinari da sve to začine. Što bi rekla moja drugarica, zanimljive zajednice. Nama Bosancima (bar većini izuzimam one od struke, što čak znaju i sve latinske nazive biljaka), bilo je čudno da se u Hrvatskoj smrča zove smrekom. A zanimljivo je bilo kada pred kraj dana i hodanja čitaš natpise na čuvenoj Premužičevoj stazi gdje piše imate prašumu bora krivulja, a mi ne čitamo dalje, osvrćemo se, a nigdje visoke šume. Mi smo naravno očekivali da vidimo prašumu poput naše Perućice. Onda se ponovo osvrnemo na tablu i skontamo da je

Hrvatska

Pinom je obeležena okvirna pozicija ove interesantne lokacije.

Više informacija o ovoj planini, mogućnostima prilaza i smještaja potražite na internet stranici: www.np-sjeverni-velebit.hr

to kleka. Avaj, smijemo se i kontamo kako mi u Bosni imamo takvih prašuma kleke koliko ti duša hoće, samo ko mi Bosanci...

Prošli smo pored tih Hajdučkih kukova, uzverali se na jedan i pošli prema Rossijevom skloništu. Dijelovi nekih staza su toliko utabani, a neki se hamani ne koriste, izgleda da smo izabrali specifičnu rutu. Predjeli su svi lijepi. Izlazak na Premužičevu stazu, a posebno Rossijevo sklonište

dolazi kao šlag na tortu. Prolaze planinari, ali niko nije bučan kao mi - Bosanci. Većina nas bučno pokazuje emocije. Nastupa prava gozba. Bilo je raznih nafaiza, od slatka iz Izmira do domaćeg kolača od tikve koji je Aida spremila, čijeg okusa se i sada rado sjećam. Ugledam vanjski toalet koji mi po đahkad u Bosni zovemo „hala“, a ja komentarišem kako je lijepa. Nema kod nas tako lijepe „hale“, mada ima

jedna sa boljim pogledom (na kralja bosanskohercegovačkih planina - Prenj). Nalazi se na Tisama na planini Čvrtnici.

Vraćamo se „Premužičkom“ do doma na Zavižanu u sami sumrak. Hlapljiva večera, pospanost nas fata u toplom domu. Ali nema spavanja na ovako lijepom mjestu. Uz vino, cigare, slatkiše i vreće za spavanje (kako ko i kako šta i koliko) idemo na brdo pored, s pogledom na more i zvijezde uživamo do ponoći. Neki su malo i pretjerali u tome pa sutra nisu mogli na turu. Sutrašnja tura je bila kratka, ali slatka. Idemo preko Balinovca, more nam pod nogama, a pogled seže do Vaganskog vrha, na onoj strani Velebita. Botanički vrt je lijepo i edukativno uređen.

Inače, Sjeverni Velebit je proglašen nacionalnim parkom 1999. godine površine od oko 109 kvadratnih kilometara. Bogat je raznovrsnim biljnim i životinjskim vrstama. Tu se nalazi botanički rezervat „Visibaba“, šumski rezervat Borov vrh, botanički rezervat Zavižan-Balinovac-Velika kosa, posebni rezervat šumske vegetacije Štirovača, strogi rezervat Hajdučki i Rožanski kukovi, Lukina jama - jedna od najdubljih jama na svijetu

(otkrivena 1999. godine), te „naš“ botanički vrt. Park ima mnogo-brojne planinarske staze od kojih je najpoznatija čuvena Premužičeva staza.

Premužičeva staza je pješački, planinarski put koji prolazi vršnim dijelovima sjevernog i srednjeg Velebita. Staza je duga 57 km, a prvih 16 km (8-9 sati hoda) prolazi područjem NP „Sjeverni Velebit“. Uobičajeni smjer kretanja je sa sjevera, od Planinarskog doma Zavižan (1.594 m), preko prijevaja

Veliki Alan (1.412 m) do Oštarijskih vrata (927 m).

Mi smo prošli njen dio, od Rossijevog skloništa do Zavižana. Pred kraj ture smo se počastili odmorom na vrhu Veliki Zavižan, uživali u pogledu na more, mirisu okoline. Vraćamo se kroz botaničku baštu u dom Zavižan, sretni i zadovoljni, uz dogovor da sljedeće godine za „naše Velebitske dane“ pređemo cijelu Premužičevu stazu. „Pas bio ko slago!“

TEKST I FOTO: HASNA SMJEĆANIN

Jesenje boje visinskih livada Stogovo

Neke veoma atraktivne planine u **Makedoniji** gotovo su zaboravljene. **Miloš Tašković** otkriva njihovu lepotu...

Makedonija je komšijska zemlja koja je jako srećna što pod svojim okriljem ima toliki broj prelepih planina. Kao i u svakoj balkanskoj zemlji, čini se ista greška – favorizuju se pojedine planine (obično sa najvećom visinom), dok su druge prinuđene da večno budu u zapećku i njihovoj senci. Neopravdano, jedna od onih koja ima taj epitet je Stogovo. Često se možemo sresti sa nazivom Stogovo i Karaorman, time se te dve planine posmatraju u celini - spojene su, a opet postoji neka granica u vidu prevoja.

Kako je meni ostalo još četiri planine iznad 2.000 metara visine, kako bi kompletirao sve makedonske, izbor je ovog puta pao na zapadnomakedonsku lepoticu koja se nadvija nad Debrom. Debar je grad na granici sa susednom Albanijom, sa svih strana „opkoljen“ vrhovima, ne zna se na kojoj strani je lepše pogledati i šta pre penjati. U kotlini je grad, a pored njega Debarsko jezero, kupališna oaza u vrelim letnjim mesecima.

PRE SAMOG GRADA, dolazeći iz pravca Mavrova, skrećemo desno na mestu koje se zove Boškov most, i od koga trebamo preći još desetak kilometara do sela Gari, najčešće polazišne tačke za uspon. Selo je neobičnog tipa, u etno stilu, na visini od preko 1.100 metara nadmorske visine. Tokom leta se mogu sresti brojni turisti i vikendaši, planinarske grupe, dok se sa dolaskom jeseni taj prizor sve ređe viđa. Moguće je noćiti u kući preuređenoj kao neka vrsta hotela, dok je

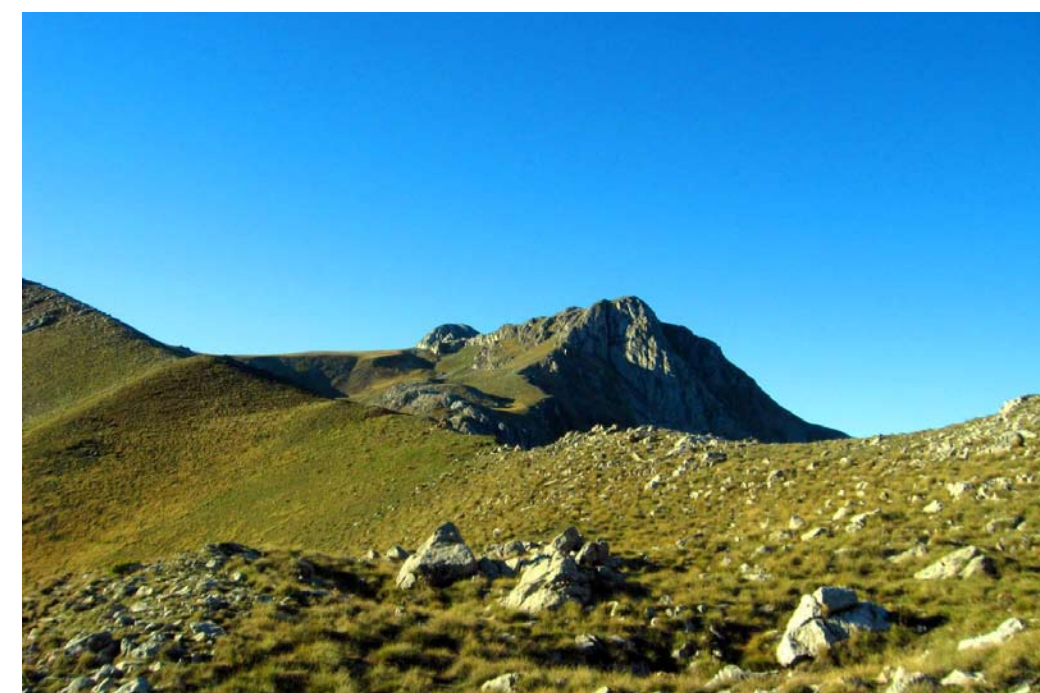
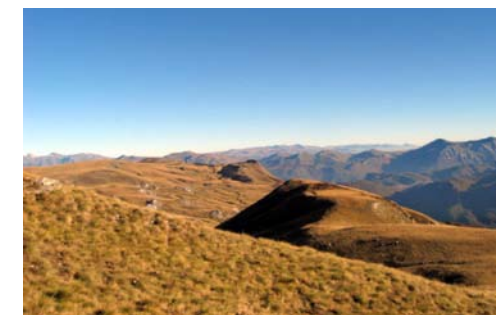
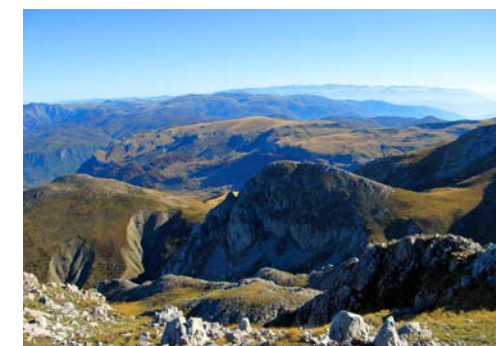

Makedonija
Pinom je obeležena okvirna
pozicija lokacija
Do Stogova se može lako
doći autobusom iz Skoplja,
linijom koja ide za Debar.

za one sa plićim džepom pravi izbor Penzionerski dom. To je bilo i moje konačište.

TURU SAM KONCIPIRAO na taj način da ustanem što ranije, popnem zacrtano i vratim se natrag do popodnevnih časova, kako bih imao vremena da stignem u Srbiju istog dana. Tako sam i uradio. Ustao sam pre prvih petlova, jako rano, mislim da je bilo pet časova. Po mraku sam pratio treklog prijatelja koji su ovde bili ranije. Zapravo, na osnovu onoga što sam video na njihovim slikama sam odlučio doći. Ljubitelj sam prirode, pa još onakve lepote oko... ne bi se baš reklo da ću se mnogo premišljati.

Na pola puta do katuna Mala Megdanica se razdani, imao sam priliku da bacim prvi jutarnji pogled na predivna prostranstva planine koja je uveliko dobila jesenje ruho. Kod katuna me dočekaše šarplaninci – dobar razlog da se skrene udesno i prati trek kojim se zaobilazi vrh Čaušica. Stadoh da prezalogajim i os-

motrim dalje kretanje. Huh, divlji konji na ispaši, prilaze mi znatljivo, kao da se pitaju: Čemu da zahvalimo za dolazak nekog planinara u naše kraljevstvo? Posmatram zapadni deo planine koji ovog puta nije bio u planu za penjanje (ciljevi su istočnije), vide se vrhovi Krastica i Stogovo. Neko je planski palio nisko rastinje oko vrha Stogovo, na kome se nalazi TV relej, ili šta je već.

DOBIVŠI NA VISINI, dolazi se do grebena koji vodi do masivne vertikalne stene, najviši vrh planine je u tom trenutku na desnoj strani – malo je ostalo do njega. Kroz strmiji kuloar se izlazi na centralno bilo planine, a uz još nekih dvadesetak minuta hoda stižem i na najvišu tačku - Bik Doruk (turski naziv koji se odomačio kod makedonskih planinara) ili Golemi Rid (verzija koja je domaće izrade, i koju bi, verujem, domaći planinari trebali koristiti), visina 2.273m. Vetar mi nije dao da

uživam baš na samom vrhu, te sam morao da se sklonim par metara niže. Pogled na Debarsku dolinu i jezero je bio neverovatan, kao na dlanu. Uopšte, vreme tog dana je bilo kao od Boga dato, veoma sam zahvalan, verujem da se ništa u životu slučajno ne dešava, te da sam to i zaslužio. Ponovo razmišljam - kolika je šteta što čovek može da uživa tek neko kratko vreme na vrhu, a onda se mora spuštati nazad. Što taj trenutak ne traje duže? Na drugoj strani, ponovo sebi dajem odgovor da je upravo suština u tome, taj vab, to uživanje koje je kratko, ali mnogo slatko, i zbog koga želimo i vraćamo se iznova i iznova planinama.

Put je dalje vodio ka drugom vrhu, Kanešu (2.218 m), za koga mi meštani rekoše da „vrije od mečki“ (to jest da ima puno medveda oko vrha). Kaneš je, zapravo, stena koja dominira nad tim severnim delom planine, i koja

je vidljiva sa svih strana. Deo ispod vrha je pun potkapina i pećina, idealnih mesta za medvede. Sa Kaneša se fantastično videla Ohridska i Struška kotlina, planina Jablanica na kojoj sam bio godinu dana pre toga, kao i Galičica i Ohridsko jezero ispod nje...

BACAM POGLED na drugi deo planine povezan grebenom i vrh Babin Srt. Razmišljam o savetu prijatelja Trajčeta koji je mislio da je preveliki zalogaj staviti sva tri vrha u sedam - osam sati, koliko sam imao na raspolaganju. Procenjujem na osnovu svog iskustva, gledam na časovnik i odlučujem da odem i na treći vrh, mislim da ću imati vremena. Iznenadih sebe kada sam kroz ravno sat vremena bio na Babinom Srtu (2.242 m). Gledam unazad, na ceo greben i planinu, pređena je velika distanca. Pogled dole ka dolini gde je katun Velika Megdanica, nepregledna stada ovaca

u poznim oktobarskim danima. Vreme je poslužilo ove jeseni, hvala Bogu za to. Upijao sam još malo jesenju energiju iz veselih boja prirode i kretao nazad. Stalno sam razmišljao koliko sam ja zapravo srećan što imam priliku da uživam u svemu ovome, i što uopšte – imam sve ovo! Nije to mala stvar. Pored toga, morao sam misliti i na vreme koje me je od starta limitiralo da planini, za koju treba odvojiti barem dva dana, posvetim tek nekoliko časova.

NA KRAJU, bilo je dovoljno i manje od osam sati, upornošću i voljom sam stigao do sela, pokupio stvari i još u večernjim časovima se vratio u zemlju. Ostaje zadovoljstvo postignutim, popeta su tri vrha jedne predivne planine, jedan od zadnjih pogodnih jesenjih dana iskorišćen na visokogorski način. Idemo dalje!

TEKST I FOTO: MILOŠ TAŠKOVIĆ

Skup speleospasilaca

Predstavnici GSS Srbije učestvovali su na „Evropskom skupu speleospasilaca“. Takođe su obezbeđivali i više manifestacija...

spasavanja iz potopljenih podzemnih objekata.

Održana je i osnivačka skupština Evropske asocijacije za spasavanje iz speleoloških objekata (ECRA – European Cave Rescue Association). Zemlje osnivači ove organizacije, koja će biti krovna organizacija svih službi koje spasavaju iz speleoloških objekata na nacionalnom nivou, su: Italija, Nemačka, Velika Britanija, Slovenija i Srbija. Članice su usvojile statut organizacije i izabrali petočlano telo koje je zaduženo da vodi organizaciju u narednom periodu. Predsednik Komisije za medicinu Gorske službe spasavanja dr Marko Petrović, izabran je za člana Nadzornog odbora tog petočlanog upravljačkog tela ECRA-e.

Veliki Jastrebac Republička planinarska akcija „51. Jastrebački marš“ održana je 13. i 14. oktobra obroncima planine Veliki Jastrebac. Akciju je obezbeđivao tim spasilaca GSS-a. Radni sastanak spasilaca održan je u subotu, 13. oktobra u prostorijama planinarskog doma „Žarko Žarić“ na Velikom Jastrepku. Sastanku su prisustvovali i gosti iz Slovenije, spasioci Gorske reševalne službe Tržič, koji su učestvovali na ovoj planinarskoj akciji. Nakon podele zaduženja, usledilo je otvaranje akcije ispred planinarskog doma. Kiša, koja je padala od ranog jutra, nije demoralisala planinare, pa su se oni okupili u velikom broju.

Akciju je otvorio predsednik PSD „Jastrebac“ iz Kruševca, Grada Perić, a okupljenim planinarima se obratio i kontrolor akcije, Vlada Matković iz PD „Pobeda“ iz Beograda. Kružna staza dužine 15 km (uspon 780 m) vodila je od planinarskog doma pored lovišta, kroz gustu bukovu šumu do Živkovog kladenca, vrha Bela stena (1.256 m) i vidikovca Sokolov kamen do polazne tačke, planinarskog doma. Po povratku sa staze, učesnike akcije čekao je odličan pasulj u planinarskom domu. Pohvale za organizatore akcije, članove PSD „Jastrebac“ iz Kruševca,

Sve dodatne informacije mogu se pronaći na našoj Internet stranici:
www.gss.rs
kao i na stranici Planinarskog saveza Srbije:
www.pss.rs

U IDUĆEM BROJU, IZMEĐU OSTALOG, ČITAĆETE IZVEŠTAJ SA VEŽBE SPASAVANJA IZ SPELEOLOŠKOG OBJEKTA - „IVKOV PONOR 2012“.

Leskovik

koji su odlično obeležili stazu markacijama i putokazima, ali i postavljanjem traka na raskrsnicama.

Kiša je padala samo tokom prepodneva, na stazi nije bilo mnogo blata, a sve vreme smo bili u oblaku. Planinari su bili pažljivi na strmim deonicama, pa nije bilo potrebe ni za kakvim intervencijama.

U večernjim satima, kao i u nedelju, nastavljeno je druženje sa kolegama iz Slovenije.

Beograd „Oktobarski dani Beograda“, planinarska akcija u organizaciji PSK „Avala“ iz Beograda, održana je sredinom oktobra na Avali, uz učešće osmorice spasilaca Gorske službe spasavanja Srbije, koji su obezbeđivali ovo dešavanje.

U okviru ove planinarske akcije, prvo je u subotu, po 30. put, održan marš od Ritopeka do Vinče. Ovo pešačenje je organizovano u znak sećanja na pogibiju Crvenoarmejaca i meštana Ritopeka prilikom borbi za oslobođenje Beograda 1944. godine. Nakon polaganja cveća na spomen ploču stradalim meštanima Ritopeka i venca na spomenik Crvenoarmejcima, učesnici marša krenuli su na pešačenje do Vinče, a zatim su autobusom prevezeni do planinarskog doma „Čarapićev brest“ na Avali, gde je nastavljeno druženje. Spasioci GSS-a brinuli su o bezbednosti učesnika na stazi.

U večernjim satima manifestacija je nastavljena „Kupom Avale“ - noćnim orijentacionim takmičenjem, koje se tradicionalno održava već 60 godina. Učestvovalo je 12 tročlanih ekipa. Naši spasioci dežurali su, tokom ovog takmičenja, ispred planinarskog doma „Čarapićev brest“.

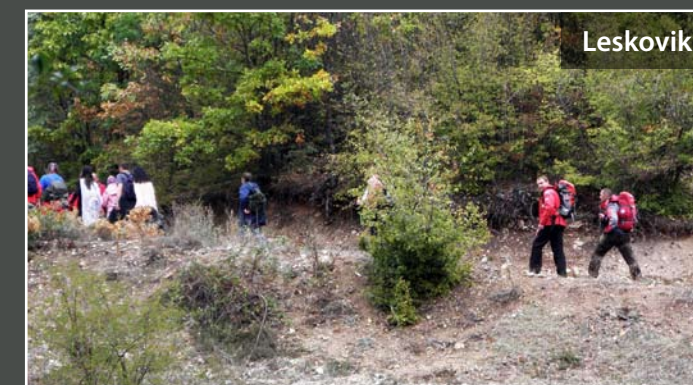
Tradicionalno dobra saradnja sa organizatorima, članovima PSK „Avala“, nastavljena je i ove godine. Akcija je uspešno privedena kraju, bez ikakve potrebe za intervencijom naših spasilaca.

Ozren Poslednja ovogodišnja republička planinarska

akcija „Uspon na Leskovik“, održana je na planini Ozren, kod Aleksinca, od 26. do 28. oktobra 2012. godine. O bezbednosti učesnika brinula su četiri spasioca GSS-a. Otvaranje akcije „Uspon na Leskovik“ održano je u subotu, ispred dečijeg odmarališta (395 m) u selu Lipovac. Oko 500 planinara iz 32 kluba širom Srbije uputilo se ka Leskoviku (1.174 m), najvišem vrhu planine Ozren. Staza dužine 14 km vodila je pored dva manastira: Sveti Stefan i Sveti Jovan, podnožjem planine, a zatim se, uz postepen uspon, izašlo na greben. Uprkos jakom vetru i po kojoj kapi kiše, planinari su posle četiri do pet sati hoda stigli na vrh. Zbog jakog vetra, nije bilo dužeg zadržavanja na samom vrhu, već je neposredno ispod njega napravljena pauza. Uz blagi spust, preko Mečje leske, učesnici su stigli do polazne tačke - odmarališta u Lipovcu. Podelom diploma, klubovima učesnicima akcije, završen je subotnji uspon.

U nedelju je izvedena lagana pešačka tura: Stanci – Koviljača – manastir Sv. Stefan, u dužini od 10 km.

Tokom ova dva dana nije bilo potrebe za intervencijom spasilaca. Organizator akcije je PSD „Brđanka“ iz Aleksinca.

Krug bajkom po Evropi

Ideja koja je dugo tinjala - proći Atlantskom obalom **do Osla**, preseći **Skandinaviju** i vratiti preko **Baltičkih zemalja i Srednje Evrope** - počela se realizovati sredinom ove godine...

Startovao sam iz Montpeljea Azurnom obalom. Odmah je „palo“ prvo morsko kupanje u toplom Mediteranu. Zatim sam vozio uz špansku granicu prelepim delovima Francuske, uz bezbroj vinograda i prelepih predela, odličnim putevima i bajk stazama. Išao sam uz kanal, koji povezuje Atlantik sa Mediteranom, vozio preko mnogobrojnih mostova i akvaduktova od kojih je najduži kod mesta Agen. Sagrađen je 1843. godine i dugačak je 580 metara. Susreo sam mnoge zanimljive ljude, uključujući i jednog učesnika iron-man trke, koji me je častio pivom za vožnju na koju sam krenuo. Zatim sam se upoznao sa Škotlandinom koji se oženio u Francuskoj i koji svoje sugrađane malog mesta zabavlja vikendom svirajući gajde u centru. Izlazim na Atlantik. Ovde se

pokušaj kupanja završio neslavno. Čim sam ušao do kolena u vodu na prstima mi se uhvatio led. Odjurio sam pod tuš gde se Francuzi kupaju posle sunčanja. Krećem dalje. Do Švedske me je pratio hladan vetar u grudi i povremeno kiša. Tu sam video tablu da za bacanje smeća kazna je 1.500 evra. Trebalo bi to uvesti i kod nas.

BICIKLISTI U EVROPI

Belgija me je ponovo oduševila sačuvanim starim centrima gradova iz prošlih vekova. Na ulasku u Antwerpen napravljen je veliki lift za bajkere i pešake koji se spušta 24 metra na dole do tunela koji

vodi ispod reke i ponovo lift na gore i vi ste čas posla u centru grada. Holandija je isto raj za bajkere, ima bezbroj staza, putokaza vijadukata i mostova samo za bajk. Tamo je bajker uvek u pravu - i kad pogreši. Ali, naravno, svi poštuju

Cene na severu

Norveška je precenjena i preskupa i mislim da naftaši nabijaju prosek plata. Finska je takođe jako skupa, skuplja čak i od Norveške (filter-kafa, mleko i keksić koštaju 5 evra). Tu sam imao dva najskuplja „provoda“ na putu. Trajekt Švedska-Finska košta 55 evra i putuje se cele noć, ali trajekt Finska - Estonija košta 60 evra za samo sata putovanja, što je preskupo.

Peh

Kod Kopenhagena sam uveče imao peh. Bilo je izuzetno hladno i padala je kiša. Odlučim da zagrejem vodu da se okupam i u nepažnji rušim toplu vodu sa primusa pravo na vreću za spavanje. Kako je bila neupotrebljiva, oblačim skoro sve na sebe, pokrivam sa jaknom i kišnom kabanicom. Srećom, sutra sam već u Švedskoj kod rođaka, gde će slediti sređivanje bicikla i stvari.

objašnjava da mogu da vozim bajk svim putevima, pa i po autoputu koji se gradi i opominje da je sutra praznik u Latviji (Letoniji) i da će biti dosta pijanih i da se pazim noću. Ja mu na to odgovaram da ne vozim noću, a on se smeje na to. Sutra nema noći, sutra je praznik belih noći – ne smrkava se.

Inače, u free shopu sam video vodu sa 80% alkohola - izuva te momentalno! Obilazim lepe gradove sačuvane od Rusa, ali i velike delove uz Baltik koji je nenaseljen, verovatno zbog ruskih baza. Posle Rige, kod jednog drugog naselja,

sustiže me auto. Maše neki čovek i izlazi iz auta. Video je zastavu koja viori pozadi mog bicikla i kaže mi da moram da svratim da se pogostim jer je danas praznik u Latviji. Epilog - musaka, kefir, torta, kafa i jagode.

Baltičke zemlje grabe krupnim koracima napred posle ruske dominacije. Sve je čisto i sređeno ali i dalje siromašno. Napuštam EU. Stižem u Belorusiju. Na granici kad sam sam pojavio sa bajkom i bisagama gledali su me kao vanzemaljaca, ali prolazim „granu“ nakon sat i po čekanja. Već pada mrak polako. Vidim šumicu u daljini i taman stižem do table sa obaveštenjem da ima medveda u okolini, ali da posle pet – šest kilometara vožnje postoji mesto za kamp i za turiste, pa tamo i postavljam svoj šator.

Po mom mišljenju, Belorusija je bila promašaj na ruti. Između gradova je udaljenost 40 do 50 km i sve je pusto. Ide jednoličan asfaltni put, a sa strane šuma ili livada i nigde ničega. Sporedni putevi ka selima nisu asfaltirani, osim ako je neka fabrika blizu puta, ali samo do fabrike.

Minsk izgleda kao Novi Beograd - beton-staklo i jedan deo mali očuvanog starog grada. Posle obilsaka Minska opet pada veče i vreme je za kamp. Nameračio sam se ka jednoj šumici, kad opet tabla sa medvedom. Vozim dalje kad ono nova šumica i nova tabla „stoj vojska“. Vozim još dalje, a već je mrak, i stižem na raskršnicu i kafanu pored puta gde dižem šator. Na izlazu na granici opet veselo, milicioner me ne pušta na carinu već me vraća u obližnje mesto Brest da vozom pređem sedam kilometara u Poljsku.

Vraćam se opet u EU. Ulazim u Varšavu. To je ogroman i prelep grad sa očuvanim starim delom, ali vidi se i ružna arhitektura socijalizma i novog kapitala i ima more reklama svuda pa i na drveću. Idem dalje. Prag je takođe prelep grad sa mnogo toga za videti. U Plzenu, postojbini piva vozim pravo na točeno pivo. Tu menjanjam poslednju gumu koja se izlizala skroz. Idem dalje ka Austriji i vozim

prvo brdima, pa niz Dunav. Tu se susrećem sa Mikicom koji živi u Beču i sa još nekoliko prijatelja. Družimo se i nastavljamo zajedno do Bratislave. Tu se nalazi kamp kod ogromnog ruskog bunkera iz doba „gvozdene zaves“, a sada je to muzej. Bratislava je prelepa i prepuna eksponata na otvorenom.

Kroz Mađarsku sam prošao pored Balatona, koji je ionako plitak, a posle suše možete videti klince od tri - četiri godine koji šetaju po jezeru 40 - 50 metara od obale, a voda im malo iznad kolena. Tu sam kasnije uveče doživeo do sada najjače nevreme

na putovanjima, ali je sve prošlo sasvim dobro.

KUĆI

Ulazim u Srbiju i u Subotici se susrećem sa planinarom i bajkerom Ivanom čiji sam gost. Nastavljam dalje ka Fruškoj gori kod Barde. Susrećem se sa bajkerima iz Novog Sada, Beograda, Jagodine i Požarevca i na kraju sledi povratak kući u pratnji biciklista Mlade i Stefana. Krajnji zbir ove ture su 64 dana na putu, 62 dana aktivne vožnje, 17 država, 8.760 pređenih kilometara i oko 900 evra troškova.

RAJKO JANKOVIĆ

pravila, uvek se rukom daje znak, jer puno ljudi voze bicikle i skretanje ili stajanje bez znaka rukom bi značio sigurni sudar.

U Belgiji i Holandiji se na plaže nose platna koja se pričvrste kočicama za zaštitu od hladnog vetra, koji uporno duva sa mora iako je napolju tridesetak stepeni. Ljudi tako mogu da se sunčaju, a da se ne smrznju.

Nemačka ima standardno uređane staze i puteve. Tu sam u vožnji posle Hamburga bio iznenađen, jer te preko kanala preveze feribot za džabe - bajkeri ne plaćaju! Posle toga sam imao i prvu operaciju. Sam sam sebi zasekao malo nogu i iščupao krpelja.

Danska je za nas bajkere uživancija. Vožnja bajkom ide bla-

go gore-dole, a najviši vrh Danske je samo 173 metra. U vozovima postoje delovi specijalno za bajkove, otvaraju se vrata, spušta se platforma na peron i lagano i bez muke se ulazi u vagon. Posmatram Danace kako u vagonu kaiševima vezuju biciklove i primećujem da se voz već uveliko kreće. Niti se osetilo kad je krenuo niti se išta čuje, samo klizi...

Iako je Finska zemlja 1.000 jezera, ipak sam ih najviše video u Švedskoj, pogotovu u vožnji između Osla i Stokholma. Tu upoznajem Bobana Mužinu, prijatelja sa FB (servis menjača).

RUSKA ZAOSTAVŠINA

Estonija je zemlja koja se oporavlja od Rusa (kao i ostale u tom kraju). Tu mi njihov bajker

Poštara uvek zvoni Emilija

Iako nije razmažena zvezda, Emilio Fernandez je Španac koji dobija verovatno najviše pošte. Ovaj filatelista pozvao je ljude širom sveta da mu šalju pisma i razglednice. Cilj mu je da upozna razna podneblja, pošto putovanja ne može sebi da priušti...

Moje ime je Emilio Fernandez, a ovo su slike mog grada. Kako izgleda tvoj grad? Pošalji mi razglednicu!

Za njega važi: „nisam bio svuda, ali je na mojoj listi“. Emilio Fernandez iz Španije ima, kao i većina ljudi, veliku želju da upozna svet, ali zbog nezaposlenosti nije u mogućnosti ne samo da poseti svaki čošak sveta, nego ni neku susednu zemlju. Iz tog razloga iskoristio je tehnologiju da upozna svet i povрати jednu staru naviku koja je skoro zaboravljena - slanje pisma i razglednica. On je pozvao sve ljude širom sveta da mu pošalju pismo ili razglednicu sa markicom. I pošta je uskoro počela da stiže! Na njegovom blogu možete videti njegovu danas već impresivnu kolekciju.

Razgovarali smo sa Emiliom Fernandezom i ustanovili da je ovaj pasionirani kolekcionar poštanskih maraka i pisama nije samo puki sakupljač. Inspirisan

pismama koja je dobio, uz pomoć Interneta i knjiga proputovao je svet uzduž i popreko, te mnoge zemlje poznaje bolje od njihovih stanovnika. Verujem da ćete nakon čitanja ovog teksta odlučiti da mu i sami pošaljete sliku iz svog grada. Ližite marke - Emilio čeka poštu!

Kako ste dobili ideju za ovaj blog?

- Surfujući na internetu, pronašao sam nekoliko blogova sličnih mom, onda sam pomislio zašto ne napraviti vlastiti blog o pismima, i na ovaj način podeliti svoje razglednice s drugim kolekcionarima iz celog sveta. Volim da vidim pisma koja drugi ljudi primaju, pomislio sam da će možda i drugi ljudi voleti da vide pisma i razglednice koja ja primam. Tako je sve počelo, ali je vremenom

odaziv ljudi prevazišao sva moja očekivanja.

Koju zemlju bi ste želeli da posetite i zašto?

- Ako sam srećan kada posetim gradić u kojem nikada nisam bio pre, možete zamisliti koliko bih voleo da posetim bilo koju zemlju koja se razlikuje od moje? Teško je za mene da odaberem samo jednu zemlju na svetu, ali kao primer mogao bih navesti Uzbekistan. Jako bih želio da posetim prekrasne gradove Bukharu i Samarkand.

Pošto živite u Španiji, možete li nam preporučiti grad ili mesto koje bi naši čitatelji trebali posetiti ako se odluče posetiti Španiju?

- Malo je teško odabrati samo jedan grad u Španiji. Ovde

Filatelija

ISTORIJSKA ČINJENICA JE DA JE 6. MAJA 1840. GODINE PRVA POŠTANSKA MRAKA, POZNATI „CRNI PENI“ (MARKA OD JEDNOG PENIJA, CRNE BOJE, SA LIKOM KRALJICE VIKTORIJE) UVEDENA U VELIKOJ BRITANiji, OTVORILA PUT UPOTREBE OVOM „ČUDESNO PAPIRIĆU“ U NAPLATI POŠTANSKIH USLUGA.

možete naći mnoge lepe gradove, ja ću predložiti četiri prekrasna grada koja treba posetiti, Barselona, Madrid, San Sebastian i Granada. U tim gradovima možete pronaći rezime svega onoga što bi ste mogli naći ovde: dobru hranu, lepe spomenike, kulturne manifestacije ili prekrasne plaže.

Dobijate pisma iz dalekih zemalja koje je bilo najlepše i da li ima neka zemlja koju biste želeli posetiti još više nakon što ste dobili pismo?

- Markice zalepljenje na pismu, pokazuju nam malo o zemlji i njihovom poreklu, sve zemlje imaju prekrasne stvari koje treba videti, znati i naučiti.

Kao kuriozitet, mogu reći da sam dobio pismo iz male teritorije sa samo 60 stanovnika koja se zove Pitcairn. Takođe sam dobio neka pisma od radnika iz naučnih baza na Antarktiku i dobio sam pisma iz Južnog Sudana, koja je najmlađa zemlja na svetu. Naša cela planeta je prekrasna, i svaki kutak vredi upoznati.

Koji je vaš sledeći korak? Možda da vam ljudi širom sveta pošalju videozapise iz svojih zemalja, gradova?

- Ja sam srećan sa svojim originalnim načinom dobijanja malih suvenira iz raznih zemalja. Za sada moj jedini cilj jeste da radim na tome da povećam svoju zbirku pisama. Surfujući na internetu, možete

naći prekrasne snimke iz svake zemlje na svetu, ali ništa se ne može uporediti sa tim kad otvorite svoju kutiju za poštu i unutra pronađete pismo iz neke daleke zemlje. Takođe, za mene je uzbuđljivo kad pročitam poruke od ljudi koji su na drugoj strani sveta pisane ručno. Bio sam umoran od primanja dosadnih pisama iz banaka, računa i reklama. To su štampane, bezlične poruke, pune nezanimljivih informacija, ali uvek mi srce zaigra kada vidim svoje ime na koverti koja je putovala stotinama kilometrima.

Što možete reći da ljudima koji imaju želju putovati, ali oni nisu u mogućnosti?

- To je moj slučaj! Ja bih putovao oko sveta, ali sam nezaposlen i nemam novaca za putovanja, pa sam prinuđen da putujem u mašti. To može svako! Ako imate priliku da koristite Internet, postoje neograničene mogućnosti da upoznate mnoge gradove, krajeve, zemalje... Ako nemate pristup internetu, tu su uvek stare dobre javne biblioteke u kojima postoje divne putopisne knjige. Danas je sve više časopisa o putovanjima, koji su takođe puni korisnih informacija.

Da li biste želeli da posetite Jugoistočnu Evropu i da li ste dobili

Info

Blog Emilia Fernandez možete videti na Internet adresi:
www.cartasenmibuzon.blogspot.com

Pismo ili razglednicu sa nekom lepom markom Emiliu možete poslati na adresu:

Emilio Fernandez Esteban
Av. Juan de la Cierva, 44
28902 Getafe (Madrid)
Spain

neko pismo iz našeg regiona?

- Da, naravno! Želio bih da imam priliku da popijem šoljicu čaja u nekom kaficu u Beogradu, ali i u bilo kojem drugom gradu na Balkanu. Rado bih skoknuo do vas! Srećom, dobio sam tri pisma iz Srbije, u ovoj zemlji, kao u svim zemljama, možete pronaći predivne ljude koji su zainteresovani da mi pomognu kako bih se povećao svoju kolekciju. Naravno, imam i puno pisama iz svih ostalih bivših jugoslovenskih republika, a koliko je ko bio „vredan“ možete pogledati na mojem sajtu.

MARIJA BOLJEVIĆ

Piše, testira i penje: Katarina Manovski
VREĆA JE MEKA I UDOBNA, RANAC FUNKCIONALAN, NAMENJEN DUGIM
TURAMA KOJE TRAJU VIŠE DANA, A DNEVNI RANAC KOMPAKTAN,
STABILAN NA LEĐIMA I IZUZETNO LAGAN

MARKET

Dva ranca i jedna vreća

Ovčarsko-kablarska klisura (Ovčar banja) od 26. do 28. 10. bila je mesto druženja, penjanja i testiranja opreme... Ovo je poklon kakav se samo poželeti može, ali morali smo da proverimo da li je sve baš kao što piše u deklaraciji proizvođača... E, pa jeste!

Još jedan zanimljiv i koristan proveden vikend u prirodi. U okviru letnje obuke za instruktora alpinizma proveli smo dva dana penjući u stenama Ovčara i Kablara. Dobro raspoloženje i neizbežni avanturistički duh ni ovog puta nisu nedostajali.

„Planinarska oprema” mi je poklonila ultralaki ekspedicijski ranac **Zethos** od 60 l koji sam napakovala do vrha. **Hushy** vreća za spavanje „**Prime**” koja pruža komfor i na -29 stepeni Celzijusa zauzela je otprilike trećinu ranca. Vreme je noću dosta hladno, ne baš neophodno za ovu vrstu vreće, ali radoznalost nas uvek vuče da otkrivamo novo.

U najkraćem: zadovoljna sam. Meka je i udobna, odličnog dizajna koji pruža dobru zaštitu od hladnoće. Prostrana je i duga, za mene možda i preduga, pa tako u nju staju stvari kojima zimi preti smrzavanje, baterije, ceona lampa, garderoba, čarape...

I ranac je fenomenalan, idealan za gotovo sve, ali pre svega namenjen dugim turama koje traju više dana. U njega staje dosta opreme i sve što je neophodno da bude pri ruci. Ima dodatke za skije što je super i svakako da će zimi poslužiti, ako krenem na skijanje, pa usput odlučim i da ispenjem nešto. Leđa su anatomske oblikovana i „dišuća”, ima dosta podesivih kopči i pojaseva što dodatno olakšava nošenje ranca i stabilizuje teret. Po jutru se dan poznaje kaže poslovice, u ovom slučaju po rancu se dani poznaju.

Kuki i ja smo penjali prvenstveni smer u donjem delu barijere stene Ovčara. Linija smera nalazi se između već postojećih smeri „Vladimira Bakarića” i „Sibecovog”. Logično se i sama nametnula, a mi smo bili dovoljno

hrabri i smeli da njome prođemo. Nazvali smo smer „Rođendanski”, a ocenili ga kao V/VI/VI- po UIAA sistemu ocenjivanja. Ono što je u ovakvim smerima neophodno jeste mali ranac u koji staje sve potrebno, a opet je dovoljno lagano, dobro stoji na leđima i udobno je. Tu se kao najbolji izbor pokazao ranac **Goya** od 30 l. Spakovala sam jaknu, za slučaj kiše i lošeg vremena, bocu vode, par čokoladica da nadoknade energiju, malo voća za vrh, i patike za silaz. Svojom dužinom od 180 m nudi zahtevno, a zahteva oprezno penjanje. Ove stene uvek nam crpe dosta energije zbog svoje nepredvidivosti, ali pre svega sklonosti ka odranjanju ili krušljivosti. Od opreme za napredovanje koristili smo klinove. Penjala sam kao druga i posle četiri sata našla se na vrhu sa vođom naveze. Upornost i volja ponovo su nagrađeni predivnim pogledima sa vrha. Krajolik preovladava žutom, narandžastom i smeđom bojom lišća koje se još uvek opire padanju.

Jedva čekam novo druženje sa novim ili istim ljudima, učenje i preslišavanje, boravak u prirodi, naravno penjanje i, naravno, testiranje opreme.

Pronađite Husky opremu
WWW.HUSKYOUTDOOR.CO.UK

Ranac Ultralight Goya 30 l

Goya ranac je sledeća stavka u ultralight kolekciji. Zapremina od **30 litara** je idealna za manje zahtevne i kraća ture, ali uprkos tome kod ovog ranca ne zaostaju **komfor, stil i tehničke performanse**.

Posедује držače za štapove, cepin i ostalu opremu. Veoma kompaktan, sa više lako dostupnih džepova. Anatomski je oblikovan sa sistemom za protok vazduha na leđima (EVA moulding).

Napomena: Lako se prilagođava na različite visine korisnika.

Husky prime vreća

PRIME je noviji model iz **Husky** kolekcije. Nalazi se u istoj klasi kao i novi model vreće **PROUD** za temperature do -29°C i deli sve njene osobine i karakteristike. Materijal „Invista Quallofill a 3D-LiteFill“ za punjenje osigurava sjajnu kombinaciju topline, udobnosti i male težine. Materijali koji su korišćeni su vrlo **meki** na dodir, ali u isto vreme **čvrsti**.

Ova vreća za spavanje je osmišljena od strane iskusnih dizajnera i zato ima **jedinstveni dizajn** i sve neophodne delove i sitnice kao što su trake protiv proklizavanja, unutrašnje i spoljašnje džepove unutrašnji džep u kapuljači koji se može ispuniti jastukom.

Napomena: Preporučena visina čoveka za ovu vreću je do 190 cm.

Ranac Ultralight Zethos 60

Zethos ranac novi proizvod u **ultralajt** kolekciji. Njegovih **60 litra** je organizovano u dva odeljka kojima je moguće pristupiti sa obe strane. Na poklopcu ranca nalazi se veliki džep za sitnice, kao i više manjih džepova za sitnice.

Na rancu postoji više **kaiša za podešavanje**, kao i držači za štapove, cepin i ostalu opremu su standardni. Veom je komforan. Neizostavni deo su anatomske oblike i podešavanje visine pozadi ranca preko sistema „EVA moulding“.

Napomena: Lako se prilagođava na različite visine korisnika.

Predstavljene proizvode možete da kupite na forumu magazina **„Moja planeta“**

Na istom mestu možete da vidite cene i specifikacije mnogih drugih outdoor artikala, opreme i gadžeta koju nudi **„Planinarska oprema“**

PHOTO: KATARINA MANOVSKI

Čudesni koren

Naučite da prepoznate, uberete i upotrebite samoniklo jestivo i lekovito bilje, upoznajte raskoš sveta šumskih pečurki... U ovom broju upoznajte biljku **čičoka**...

Čičoka, divlji - slatki krompir (*Helianthus tuberosus*) trajna je, do preko dva metra visoka biljka, nalik na suncokret. Jaka stabljika je uspravna, dlakava i u gornjem delu razgranata, na čijim se vrhovima od kraja avgusta pojavljuju mali žuti cvetovi, slični (mini) suncokretu - sa kojim je u rodu.

Listovi su izduženo jajasti i testerasto nazubljeni, na vrhu zašiljeni. Ima više vrsta čičoke, sa razlikama u obliku krtole i vremenu cvetanja.

STANIŠTA: Raste svuda na hranljivom i vlažnom zemljištu, na zapuštenim mestima, uz reke i potoke. Gajena je i u baštama (njivama) - kao jestiva i/ili ukrasna biljka.

Voli zemljište koje odgovara krompiru. Samonikla je postala tako što je podivljala, a inače je doneta iz severne Amerike - indijanski krompir ili, kako su je indijanci zvali, „sunčani koren“.

BERE SE: U kasnu jesen i tokom zime (do pred

vegetaciju) vade se krtole slične krompiru, a mogu se brati i mladi nadzemni izdanci (vrhovi) u proleće. Ne treba je sušiti, ali se može čuvati u zemlji (trupu) ili je iz zemlje uzimati prema potrebi (ako je nalazište blizu vas).

SADRŽI: U 100 g sveže biljke u obliku krtole ima ugljenih hidrata 20 - 25% (najviše inulina);

UPOTREBA U ISHRANI

Čičoka je veoma hranljiva, niske energetske vrednosti i u poslednje vreme ponovo dobija na značaju. Kao probiotik, bogat inulinom, stimuliše razvoj korisnih bakterija u crevima. Koren čičoke (krtola) može se u jesen i tokom zime jesti u svežem stanju, što je najbolji način primene u ishrani. Može da se koristi kao samostalna ili mešana salata, a može se pržiti, kuvati ili peći umesto krompira u jelima. Zbog bogatstva inulina (vrsta šećera), termički obrađena, ima pomalo otužan (slatkast) ukus, pa je u receptima treba dozirati prema svom ukusu. Najvredniji sastojci čičoke nalaze se neposredno ispod kore, pa je ne treba ljuštiti, već samo dobro oprati. Posle sečenja brzo oksidiše i potamni, zbog čega je ne treba duže držati isečenu ili je treba poprskati rastvorom limuna ili sirceta. Mladi izdanci i listovi mogu se pržiti na ulju ili kombinovati sa drugim jestivim biljem, kao povrće (varivo), mešana ili samostalna salata... U našoj („SREMUŠ“) praksi čičoka se izvanredno pokazala i kao turšija - u raznim varijantama.

UPOTREBA U LEČENJU

Krtolasti koren (podanak) čičoke veoma je bogat inulinom, što ga opredeljuje za ishranu šećeraša - inulinu za razgradnju nije potreban insulin. Crevna flora, kao posledica upotrebe čičoke, ima podosta korisnih efekata. Iz čičoke se industrijski ekstrahuje inulin.

Radenko Lazić

VIŠE INFORMACIJA O KONCEPTU ISHRANA IZ PRIRODE „SREMUŠ“ MOŽETE PRONAĆI NA: WWW.SREMUS.ORG

REKLI SU O SREMUŠU

NI JEDNA BILJKA NA ZEMLJI NIJE TAKO DELOTVORNA ZA ČIŠĆENJE ŽELUCA, CREVA I KRVI KAO DIVLJI LUK

belančevina oko 2%; masti 0,010%; kalorija oko 80. Ima minerala (gvožđa, fosfora, kalcijuma, kalijuma, natrijuma...), vitamina B1 i B2 i vrlo malo vitamina C, biljnih vlakana...

OPREZ: Nepotreban, ako se biljka dobro upozna. Osobe sa preporukom unosa manje količine kalcijuma treba čičoku da unose opreznije, dok ne utvrde svoju dozu.

Čičoka u turšiji

U mešanu turšiju - zeleni paradajz, karfiol, šargarepa, krastavčići ... dodati opranu (neljuštenu) sirovu čičoku, kao još jedan sastojak. Čičoka može da se ukiseli i samostalno, po istoj recepturi.

Salata

Jednostavno, u salatu od svežeg kupusa dodati narendisanu sirovu (očišćenu i neljuštenu) čičoku, u međusobnom odnosu, po vašoj želji - recimo pola pola. Voditi računa o oksidaciji narendisane čičoke, pa je dodavati u već pripremljenu kupus salatu i jesti odmah. Ovo je najjednostavnija kombinacija, a može se dodati i još drugih presnih salatastih sastojaka.

RECEPT IZ „SREMUŠOVE“ PRAKSE:

Šnicle od čičoke, mešavine SJB i sočiva

Oprano sočivo skuvati u slanoj vodi. SJB blanširati i iseći sitnije. Opranu (neljuštenu) čičoku narendisati i pomešati sa SJB i ocedenim sočivom. Dodati prezle, jaja i začine po želji, dok se ne dobije gušća masa. Oblikovati šnicle i pržiti na vrelom ulju. Servirati toplo, kao samostalno jelo ili kao prilog.

Avantura od 360 stepeni www.panoramasrbije.com

Tamo-amo po Srbiji

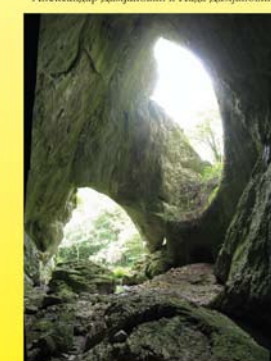
U prodaji je nova knjiga Aleksandra Damjanovića i Nade Damjanović! Ona je svojevrsni udžbenik o lepotama Srbije...

Uvodnom delu nove knjige Aleksandra Damjanovića i Nade Damjanović „Tamo-amo po Srbiji“ stoji: ova knjiga nije ni dnevnik, ni vodič, ni štivo kome je jedini cilj da zabavi. Ona je sve to po malo. I više od toga - ona je udžbenik o lepotama Srbije. Na 268 stranica punog kolora u knjizi se govori o mnogim, geografski različitim lokalitetima u Srbiji: planinama, rekama i jezerima, potajnicama, kanjonima i klisurama, vodopadima, pećinama, prirodnim kamenim mostovima - prerastima, ali i kulturnoj baštini i spomenicima, naseljima, o Belgijskoj pruži, Mohovskom kanalu i sredokračić između ekvatora i pola. Sve tekstove ilustruje više od 150 fotografija.

INFO

Knjiga se može naručiti telefonom: +381(0)21/528-114, +381(0)64/37-64-666 i na e-mail: nadadamjanovic@sbb.rs

Александар Дамјановић и Нада Дамјановић

Тамо - амо
по Србији

Cena knjige je 500 dinara

KUBA ★

Kao i u svakom tekstu o Kubi, i ovde ćete pročitati da je vreme na ovom ostrvu stalo! Međutim, samo mi ćemo vam objasniti koliko je komplikovano da odete tamo...

Minja Tomić

PROFESOR GEOGRAFIJE, BLOGER, PUTNIK NAMERNIK,
SLUČAJNI TURISTA, TEST VOZAČ RAZNIH BEDEKERA

Zemlja ruma

NAJPOZNATIJA KUBANSKA PIĆA SVAKAKO SU PINJA KOLADA (MEŠAVINA KOKOSA, ANANASA I HAVANA KLUB RUMA) I MOHITO (RUM, LIMETA, ŠEĆER, LIŠĆE NANE, SODA VODA I LED). OSTAVIMO IRONIJU ZA KRAJ! KUBA LIBRE PRAVI SE OD KUBANSKOG RUMA I AMERIČKE KOKA KOLA...

Levo: Život je lakši uz velike cigare;
Gore: Oldtajmeri i revolucionari;
Dole: Mapa Kube; Desno: Budući
Kapablanka pod budnim okom Čea

Ovo je pravi raj! Ovakve lepote ne videh nigde na planeti... - reče Kolumbo 27. oktobra 1492. godine iskrcavši se na tlo ove čarobne zemlje. Danas je to zemlja posebnog ritma - zemlja salse, cigara, romantike, nostalgije, ruma i nadasve divnih ljudi. Zemlja plaža kao sa razglednice i jedan od poslednjih bastiona komunizma na svetu... Zemlja Kuba.

HASTA SIEMPRE, COMANDANTE!

Postojeći politički sistem i poluvekovni prkos „komšijskim“ Sjedinjenim Državama, Kubi stavlja epitet „Ostrva slobode“. Punih 50 godina istrajava na revolucionarnom putu, izložena pritom višedecenijskim sankcijama Sjedinjenih Država - udaljenih ne više od 200 kilometara.

Kubanci, naime, ne znaju za „blagodeti“ potrošačkog društva. I dalje se voze automobilima starim više od pola veka, ali ipak, to je zemlja gracioznog siromaštva - siromaštva sa stilom. Jer, iako niko nema mnogo - za sve je

obezbeđen stan, posao, školovanje (besplatno od osnovnog do univerzitetskog nivoa), zdravstveno osiguranje... Nema političkih sloboda, ali nema ni socijalnog raslojavanja, pa ni kriminala.

E, upravo iz tog razloga Kubu opsedaju „vojske“ turista iz celog sveta. I svi „gramzivo“ jure u želji da je posete i vide što pre baš ovakvu kakva je danas, jer kada cunami promena zapljusne ovaj biser Kariba - za vrlo kratko vreme i ona će dospeti na listu jednoličnih turističkih destinacija. Kada/ako jednog dana padne režim braće Fidela i Raula Kastr, tranzicija ce progutati ono što Kuba jeste danas i ostaće „samo“ rajski prizori - predivne plaže, fascinantna priroda i ugodna klima kakvu, između ostalog, nude i ostale destinacije na Karibima, pa i Mediteranu i Dalekom istoku.

ZAMRZNUTI U VREMENU

Kuba je jedno od retkih mesta na zemlji koje dokazuje Ajnštajnovu teoriju relativnosti. Naime, ovde vreme teče sporije nego na nekom drugom mestu. Ovde je sve retro. Čak vam se i reklame i revolucionarni murali obraćaju na jednom humanijem nivou, koji nas vraća u prošlost kada se sve činilo mnogo jednostavnijim i bezbrižnijim. Kada postanete svesni da niste bombardovani raznoraznim reklamama - po ulicama, televiziji, novinama... vrlo

brzo shvatite i to da ste u „slobodnom“ svetu zapravo veći „robovi“ nego li Kubanci u svom. Kao drugo osveženje, uz naravno nezaobilazne poznate koktele na bazi ruma, jeste i činjenica ograničene pristupačnosti interneta. Naime, mnogi hoteli uopšte i nemaju „vezu sa svetom“ – ali ko bi još „visio“ na netu pored ove fatamorgane rajskih tonova.

Nasuprot velikom siromaštvu u kom se ova zemlja nalazi, logično bi bilo da je stopa kriminala izuzetno velika. E, pa nije! Kuba je zemlja gde logične stvari ne piju vodu. Bezbednost je ovde na izuzetno visokom nivou i na ulici ste maksimalno sigurni (bar od ljudske strane).

KUBANSKI PUTEVI

Volite nepredvidive rupe po putevima i uživate u igrici „Nasluti saobraćajni znak“? Saobraćaj na Kubi je onda prva stvar za vas – i kada je u pitanju kvalitet prevoza, i kada su u pitanju putevi – svi se poluglasno slažu da je pitanje saobraćaja ostalo bez odgovora, dakle, još uvek je nerešeno. Kubancima nije lako da stignu od jednog mesta do drugog. Transport je loš, infrastruktura propada... Old-tajmeri su jedna od slika kojima se prezentuje Kuba.

KUBANSKE CIGARE

Umetnost izgrade cigara je tradicionalna u nekoliko fabrika, i moguće je videti kako se one izrađuju i umotavaju ručno. Cigare su svakako najpoznatiji ostrvski proizvod, te će mnogi ulični prodavci pokušavati da vam „uvale“ lažnjake umotane u listove banane. Najbolja marka ipak je Kohiba, a najviše prave Montecristo. Cigare su ipak najoriginalniji suvenir sa Kube. Cigara se, inače, puši samo do njene poslednje trećine, dok oni bogatiji, pak, puše tek do polovine.

Tradicionalna kubanska muzika je fuzija više latino ritmova, a poreklo vodi iz afričkih običaja. Son je poznati afrokubanski ples, dok je rumba jedan od najpopularnijih afrokubanskih stilova muzike. Izvorno kubanskom se smatra, u poslednje vreme ekstremno popularna i na našim prostorima – salsa.

GRADOVI I SELA

Barakoa je „tačka“ sa koje je sve počelo. Naime, pre više od 500 godina, Kolumbo je baš ovde stupio na tlo Kube i otkrio je za gramzive oči Evropljana. Barakoa je bila i prva prestonica Kube. U njoj je sazidana i prva crkva u Americi, u kojoj se čuva krst koji je, kako kaže istorija, Kolumbo zabo u pesak prilikom iskrcavanja, obeležavajući tako svoj dolazak, ali i promovišući novu religiju i sistem koji će biti poguban za narod koji je do tada naseljavao ove prostore. Gradić čuva najupečatljivije ostatke starih

španskih utvrđenja. Okruženje nije bogato samo kokosima, kakaovcem, bananama i tropskim voćem, tu su i brze reke koje se spuštaju do mora prelepim kanjonima i klisurama od kojih je najpoznatiji i svakako najlepši kanjon reke Jumuri. Plaža koja se od grada prostire severno zvanično je jedan od najlepših pešćanih sprudova.

Varadero je najpoznatija turistička destinacija na Kubi. Sunce, savršeno sitni beli pesak, ogromna plaža, tirkizno more, palme – za nekoga raj sa razglednice, za nekoga prizor hepienda iz

Kako tamo otputovati?

DIREKTAN AVIONSKI LET ZA HAVANU IZ BEOGRADA KOŠTA 728 EVRA (POVRATNA KARTA). AVIOPREVOZNIK JE RUSKI AEROFLOT. RAČUNAJTE NA 35 SATI PUTOVANJA I JEDNO PRESEDANJE U MOSKVI. IZ ZAGREBA LETI AIRFRANCE, PO CENI POVRATNE KARTE OD 870 EVRA. JEDNO PRESEDANJE JE U PARIZU, A LET TRAJE OKO 12 SATI.

romantičnog filma, ali za uglavnom svakoga otelotvorenje sna.

Svu lepotu i raskoš španske kolonijalne kulture i raznovrsnost kubanske istorije spoznaćete tek u **Trinidadu**. Pravo je zadovoljstvo hodati njegovim ruiniranim, ali rustičnim ulicama, pokrivenim kaldrmom, uz niske kuće najživljih mogućih boja gde svi prozori imaju rešetke. Ulice očaravajuće dobro čuvaju šarm i duh nekih prošlih vremena, te izgleda kao da je u njima vreme zapravo stalo. Trg je veoma lepo uređen, podignut je za jedan nivo iznad ulice i oivičen je remek-delim kolonijalne arhitekture nekada slavnog Trinidada. Upravo je lepota ovog trga razlog što je ceo stari grad stavljen pod zaštitu UNESCO-a. Trgom dominiraju dve građevine, glavna gradska katedrala i palata porodice Brune, koja danas predstavlja Muzej romantizma. Katedrala je jedna od najvećih na Kubi. Iako je relativno skromne unutrašnjosti – sadrži neke od najvažnijih relikvija kao što je Cristo de la Vera Cruz, jedan od najvernijih Isusovih prikaza izrezbaren od najboljeg kubanskog drveta u gotovo prirodnoj veličini. Ukoliko odete na Kubu, nemojte sebe uskratiti za posetu Trinidadu. Takav šarm i lepotu poseduje malo mesta na svetu. Trinidad je samo komad prošlosti zarobljen u savremenom dobu, koji prkosno „odbija“ da uđe u 21. vek. Prošla vremena u ovom gradu, kao da nisu ni minula.

Tokom kolonijalnog perioda koji je trajao 400 godina, u današnjoj prestonici – **Havani**, podignute su građevine zbog kojih je Stara Havana 1982. godine dospela na listu UNSECO-ve svetske baštine. Centrom dominira Kapitol, nekada Kongres, a danas centar Kubanske akademije nauka i umetnosti. U ovom zdanju je impozantna Statua Republike – treća po veličini na svetu skulptura u zatvorenom prostoru. Statua Isusa Hrista koji blagosilja Havanu, nalik na onu u Rio de Žaneiru smeštena je na drugoj obali zaliva u odnosu na staro gradsko jezgro. Impozantne su i grobnice na groblju Krištobal Kolon koje je aktivno više od sto trideset

godina. Tamo se nalazi skoro milion grobnica i to je svojevrsni muzej na otvorenom i jedno je od najpoznatijih u Latinskoj Americi.

Havana je grad ruma, cigara i šarma – specifičnog načina života gde talasi agresivno napadaju kilometrima dugu obalu uz Bulevar El Malecon. To je grad oldtajmera – po njenim ulicama se kreću stari američki automobili iz predrevolucionarnog doba zajedno sa ruskim moskvičima i ladama. Inače, i tu su, u samom srcu Havane ulice razrovarene, zgrade zapuštene, a fasade propale. Koncentracija barova sa ekipom orkestara ovde je najveća, pa je teško odlučiti se u koji od njih ući. A možda se ipak osvežiti uz jedan skupi koktelčić u baru La Bodeguita del Medio u koji je svraćao Hemingvej?

Ulice Havane su živopisne, a da biste osetili pravi ritam života i na najbolji način susreli sa realnošću u kojoj žive – prošvrlajte ulicama izvan samog centra.

KUBANCI I HAVANCI

Prvo što zaključite u susretu sa njima je da su Kubanci veoma prijatni, otvoreni i komunikativni ljudi. I kada po povratku pokušate da sredite utiske sa putovanja, složićete se da su ljudi pre svega ono što Kubu čini izuzetnom. Neočekivana gostoljubivost, deo je njihove kulture koja po čovekoljubivosti i humoru nadmašuje naše evropske stan-

Kuhinja

Kubanska kuhinja je fuzija jednostavne južnoafričke, španske i kreolske kuhinje. Tradicionalni kubanski obrok se ne služi kao pojedinačno jelo, već se sve posluži istovremeno.

U spravljanju kubanskih jela se koristi lokalno korenasto povrće poput juke, malange i boniata, a od mesa se pretežno koristi pileтина, svinjetina i govedina marinirana u limunovom soku i blago pečena. Mirisni mango i egzotična guava se upotrebljavaju za raznovrsna jela i žele, a hrana se poslužuje sa različitim umacima i začinima. **KONGRIS**

– crni pasulj i pirinač lokalno poznati kao „Mauri i hrišćani“ (promocija različitosti i mešavine rasa na ostrvu) veoma je popularno i često se servira uz druga jela kao prilog. Nacionalno jelo zove se **KREOLSKI AHIAKO**. To je spoj povrća i raznih vrsta mesa koje se kuva zajedno, a razlikuje se po začinima i raznovrsnosti sastojaka koji se koriste pri spremanju. **CASTILLITAS** je tipično kubansko jelo koje se priprema sa limunom, lukom i travama te se lagano kuva dok nije mekano, a zatim poslužuje sa crnim grahom i rižom. **ROPA VIEJA** je jedno od najpopularnijih kubanskih jela čije je osnova govedina uz povrće u umaku, a lokalni stanovnici kažu da je boljeg ukusa dan nakon pripremanja, kada se svi ukusi izmešaju.

darde. Neverovatno su obavešteni, kulturni i obrazovani, te iznenađuju svojom susretljivošću. Sve prihvataju sa osmehom i svoju bedu ne doživljavaju kao što je mi vidimo. Kubanska shvatanja života su drugačija – starosedeoци, Evropljani, Afrikanci, Azijati napravili su divnu kompoziciju koja daje Kubance – raspevane i razigrane ljude koje odlikuju, usled materijalnog minimalizma, još pokoja nematerijalna „sitnica“ poput tolerantnosti, skromnosti, solidarnosti, poverenja, prijateljstva i strpljenja.

Život bez stresa – naizgled gotovo letargičan.

NOVINARNICA
.net